

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Risk och sårbarhetsanalys

- för verksamhetsåret 2008

Rapportnr: 2008:81

ISSN: 1403-168X

Text: Anders Frelek

Utgivare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Enheten för Skydd och Säkerhet

Rapporten finns som pdf på www.lansstyrelsen.se/vastragotaland under Publikationer/Rapporter.

Innehållsförteckning

1	ÖVERGRIPANDE BEDÖMNING	1
1.1	LÄNSSTYRELSENS KRISBEREDSKAPSFÖRMÅGA	2
1.2	LÄNETS KRISBEREDSKAPSFÖRMÅGA	2
2	UPPDRAG OCH AVGRÄNSNING	3
2.1	MÅL OCH SYFTE	3
2.2	UPPDRAGETS GENOMFÖRANDE.....	4
2.2.1	<i>Utveckling av processen</i>	5
2.2.2	<i>Val av scenarion</i>	5
2.2.3	<i>Bedömning av förmåga</i>	6
2.3	SPRIDNING AV MATERIALET OCH ASPEKTER PÅ SEKRETESS	8
3	LÄNSSTYRELSENS ROLL OCH ANSVARSOMRÅDE	9
3.1	GEOGRAFISKT OMRÅDESANSVAR	9
3.2	RÄDDNINGSTJÄNSTANSVAR	10
3.3	ANSVAR ENLIGT EPIZOOTILAGEN	11
3.4	BESLUT OCH TILLSYN ÖVER SAMHÄLLSVIKTIG VERKSAMHET	11
3.5	RISKHANTERING OCH SÄKERHETSSKYDD	11
3.6	SKYDDSVÄRT I VÄSTRA GÖTALANDS LÄN.....	12
3.7	SAMHÄLLSVIKTIGT I VÄSTRA GÖTALANDS LÄN.....	12
4	ÖVERSIKT AV HOT OCH RISKER	13
4.1	INTRÄFFADE HÄNDELSER	14
5	ANALYSERADE SITUATIONER	17
5.1	REGIONALT AVBROTT I ELFÖRSÖRJNINGEN	20
5.1.1	<i>Konsekvenser för länet</i>	20
5.1.2	<i>Bedömning av förmåga</i>	21
5.1.3	<i>Förslag till åtgärder och behov av ytterligare insatser</i>	27
5.2	OMFATTANDE KEMISK OLYCKA	30
5.2.1	<i>Konsekvenser för länet</i>	30
5.2.2	<i>Bedömning av förmåga</i>	30
5.2.3	<i>Förslag till åtgärder och behov av ytterligare insatser</i>	34
5.3	KATASTROF UTOMLANDS MED MÅNGA SVENSKAR DRABBADE	35
5.3.1	<i>Konsekvenser för länet</i>	35
5.3.2	<i>Bedömning av förmåga</i>	35
5.3.3	<i>Förslag till åtgärder och behov av ytterligare insatser</i>	38
5.4	EPIZOOTI/ZOONOS	39
5.4.1	<i>Konsekvenser för länet</i>	39
5.4.2	<i>Bedömning av förmåga</i>	39
5.4.3	<i>Förslag till åtgärder och behov av ytterligare insatser</i>	43
5.5	INFLUENSAPANDEMI	44
5.5.1	<i>Konsekvenser för länet</i>	44
5.5.2	<i>Bedömning av förmåga</i>	44
5.5.3	<i>Förslag till åtgärder och behov av ytterligare insatser</i>	48
5.6	STÖRNINGAR I DE FINANSIELLA SYSTEMEN.....	49
5.6.1	<i>Konsekvenser för länet</i>	50
5.6.2	<i>Bedömning av förmåga</i>	50
5.6.3	<i>Förslag till åtgärder och behov av ytterligare insatser</i>	54
	REFERENSER	55

[BILAGA 1: FOKUSGRUPPER](#)

[BILAGA 2: INDIKATORER](#)

1 Övergripande bedömning

Länsstyrelsen i Västra Götalands län redovisar i denna risk- och sårbarhetsanalys myndighetens arbete med att analysera risker och sårbarheter som kraftigt kan försämra förmågan till verksamhet inom vårt ansvarsområde. Länsstyrelsen har genom det geografiska områdesansvaret en omfattande uppgift när det gäller krisberedskapen inom länet. En del i detta ansvar är att upprätta regionala risk- och sårbarhetsanalyser.

Risk- och sårbarhetsanalysen ska bland annat beakta sådana händelser som inträffar hastigt och utan förvarning, som kräver brådskande beslut och samverkan med andra aktörer. Analysen ska också beakta att de mest nödvändiga funktionerna i samhällsviktig verksamhet kan upprätthållas.

För att analysera hur sex stycken utvalda händelser påverkar de samhällsviktiga funktionerna inom länet har vi genomfört ett antal fokusgruppsintervjuer med representanter från kommunerna, Västra Götalandsregionen, Polismyndigheten och Försvarsmakten. Länsstyrelsen vill framföra ett varmt tack till alla som med sin kunskap och sina erfarenheter bidragit i arbetet med analysen.

De situationer som analyserats och redovisas mer utförligt i avsnitt 5 – *Analyserade situationer* är:

1. Regionalt avbrott i elförsörjningen
2. Omfattande kemisk olycka
3. Katastrof utomlands med många svenskar drabbade
4. Epizooti/zoonos
5. Influensapandemi
6. Störningar i de finansiella systemen

Observera att några scenarier är mycket omfattande och allvarliga till sin karaktär och innebär en mycket stor påverkan på samhällets funktionalitet. De ställer därför mycket höga krav på länets krisberedskapsförmåga.

Länsstyrelsens bedömning är att länet har en god generell krisberedskapsförmåga. Erfarenheter från inträffade händelser visar att kommuner och andra aktörer har en allt bättre förmåga att hantera stora olyckor och extraordinära händelser.

Målet är att analysen ska bidra till att öka förmågan att hantera extraordinära händelser och stora olyckor för de aktörer som är ansvariga för krisberedskapen inom länet. För att uppnå målet redovisar vi i samband med respektive scenario ett antal förslag till åtgärder för att förbättra aktörernas förmåga.

I detta avsnitt redovisas en kort sammanfattande bedömning av Länsstyrelsens och länets krisberedskapsförmåga samt några av de åtgärder som anses mest angelägna att vidta för att förbättra förmågan.

1.1 Länsstyrelsens krisberedskapsförmåga

Vid de händelser som analyserats i är det framförallt Länsstyrelsens krisledningsförmåga som sätts på prov. I arbetet med risk- och sårbarhetsanalysen har bland annat följande områden identifierats som viktiga utvecklingsområden för Länsstyrelsen.

- Länsstyrelsen behöver utveckla sin förmåga att ta fram underlag för, och sammanställa, en regional lägesbild.
- Arbetet med det regionala rådet för skydd och säkerhet behöver prioriteras under 2009.
- Flera aktörer i länet behöver delta i samverkansövningar för att utveckla sin förmåga. Länsstyrelsen har ett ansvar för att stödja aktörerna i arbetet med att utveckla genomförandet av samverkansövningar.

I arbetet har också ett antal framgångsfaktorer för Länsstyrelsens krisledningsförmåga identifierats, bland annat följande.

- Länsstyrelsen lever på ett bra sätt upp till det strategiska målet att ha aktuella och uppdaterade nätverk.
- Bildandet av informationsenheten har stärkt vår förmåga att samordna information till allmänhet och massmedia under extraordinära händelser och stora olyckor.

1.2 Länets krisberedskapsförmåga

För att öka förmågan hos de aktörer som är ansvariga för krisberedskapen inom länet har följande utvecklingsområden identifierats.

- Det krävs en översyn av det regelverk som reglerar beredskapen mot telestörningar. Beredskapen mot telestörningar är låg och robustheten i telenäten behöver stärkas.
- Personalförsörjningen i aktörernas krishanteringsorganisationer behöver ses över. Funktionerna behöver övas och rutiner för avlösningar bör tas fram.
- Aktörerna behöver utveckla sina rutiner för att provköra sina reservkraftsaggregat. Även investeringar i anslutningsmöjligheter för reservkraft behöver utredas.

Framgångsfaktorer för krisberedskapsarbetet i länet är bland annat.

- De flesta aktörerna övar sina krishanteringsorganisationer i genomsnitt en gång per år.
- De allra flesta aktörerna har väl fungerande ledningsplatser med tillgång till reservkraft.

Åtgärderna motiveras och förklaras utförligare i avsnitt 5 – *Analyserade situationer*.

2 Uppdrag och avgränsning

Länsstyrelsens ansvar för att göra risk- och sårbarhetsanalyser anges i Krisberedskapsförordningen¹ och i Länsstyrelseinstruktionen². I krisberedskapsförordningen anges att syftet med uppgiften är att vi ska stärka vår egen och samhällets krisberedskapsförmåga genom att analysera de hot och risker som allvarligt kan försämra förmågan att upprätthålla verksamheten inom vårt ansvarsområde. Detta utvecklas i Länsstyrelseinstruktionen där det anges att vi ska verka för att krisberedskapsåtgärderna inom länet samordnas och får en gemensam inriktning såväl före, under som efter en kris. En del av vår uppgift är att upprätta regionala risk- och sårbarhetsanalyser för att kunna använda dem som underlag för vårt och andra aktörers krisberedskapsarbete.

2.1 Mål och syfte

Syftet med risk- och sårbarhetsanalysen är att den ska utgöra ett gemensamt planerings- och åtgärdsunderlag för Länsstyrelsen, sektorsmyndigheter, kommuner, näringsliv och andra organisationer i länet. Målet är att analysen ska öka aktörernas krishanteringsförmåga, operativa förmåga och förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå allvarliga störningar.

Länsstyrelsen har satt upp ett antal strategiska mål som är särskilt viktiga för arbetet med risk- och sårbarhetsanalys³:

- Att ge kommuner, berörda myndigheter, organisationer, trossamfund och företag stöd och underlag för deras krisberedskapsförberedelser.
- Ett anpassat och aktuellt nätverk är en förutsättning för att snabbt och effektivt kunna agera vid stora olyckor eller allvarliga kriser.
- Tillsynen över kommunernas tillämpning av lagen om skydd mot olyckor och uppföljning av kommunens uppgifter i samhällets krishanteringssystem är viktiga för att ge medborgarna ett tillfredsställande skydd mot olyckor och allvarliga kriser.

De strategiska målen är viktiga för att vi ska kunna leva upp till kravet att genom vår verksamhet minska sårbarheten i samhället, bevaka att risk- och beredskapshänsyn tas i samhällsplaneringen samt utveckla en god förmåga att hantera våra uppgifter under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap⁴.

¹ Förordning (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap, 9§

² Förordning (2007:825) med länsstyrelseinstruktion, 54§

³ Länsstyrelsen, *Enheten för Skydd och Säkerhet – Verksamhetsplan 2008*, 2008

⁴ Förordning (2007:825) med länsstyrelseinstruktion

2.2 Uppdragets genomförande

Arbetet med den regionala risk- och sårbarhetsanalysen startade med en riskinventering enligt uppdrag från regeringen 2001. De risker som identifierades delades in i kategorier och analyserades i arbetsgrupper med regionala representanter för de sex samverkansområdena⁵. En värdering av konsekvenserna gjordes utifrån vilken regional påverkan risken har. Den samlade regionala förmågan att hantera dessa konsekvenser bedömdes också. Denna inventering har sedan dess uppdaterats vid ett antal tillfällen.

Inför 2008 års arbete valdes ett antal scenarion ut för att analyseras mera ingående och med utgångspunkt i de förmågor och indikatorer som Krisberedskapsmyndigheten har tagit fram enligt särskilt regeringsuppdrag⁶. För att göra en så korrekt bedömning som möjligt av scenariernas påverkan på länets förmåga genomförde Länsstyrelsen fem stycken workshops med representanter från kommuner och regionala myndigheter där deltagarna har fått utgöra fokusgrupper⁷. Varje fokusgrupp har bestått av mellan tio och tjugio personer där deltagarna känner varandra sedan tidigare och är väl insatta i krisberedskapsfrågor.

Fokusgrupperna har under ledning av en samtalsledare metodiskt fått arbeta sig igenom ett antal scenarion med hjälp av en checklista med fördefinierade indikatorer. Scenarion och indikatorer skickades ut till deltagarna innan fokusgruppsintervjuerna. Detta för att ge möjlighet att förbereda sig och inhämta information i den egna organisationen.

Den information som vi samlade in från fokusgrupperna har gett ett bättre kvalitativt underlag som leder till en mer rättvisande bedömning av länets krisberedskapsförmåga i årets risk- och sårbarhetsanalys. Metoden har också uppskattats av deltagarna och deras kompetens, engagemang och delaktighet har varit en framgångsfaktor i arbetet. Metoden ger även en värdefull möjlighet till erfarenhetsutbyte mellan kommuner och myndigheter.

Förutom den information som samlats in från fokusgrupperna har ett antal tryckta källor utgjort underlag för analyserna, bland annat rapporter från Krisberedskapsmyndigheten samt andra myndigheters och kommuners risk- och sårbarhetsanalyser. Länsstyrelsens arbete med uppföljning, tillsyn, stöd till kommunerna, samt erfarenheter från funktionen Tjänsteman i Beredskap utgör också ett viktigt underlag för analysen.

Länsstyrelsen har inte hämtat in något underlag från näringslivet eller frivilligorganisationer. I vissa fall kan dessa verksamheter ändå representeras genom att det finns kunskap om deras verksamhet. Det hade dock gett analysen en större tillförlitlighet om underlag hade hämtats direkt från dessa verksamheter.

⁵ Se bilaga till förordning (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap

⁶ Krisberedskapsmyndigheten, *Indikatorer på krisberedskapsförmåga – slutredovisning av uppdrag i Krisberedskapsmyndighetens regleringsbrev för år 2007, 2008*

⁷ Se Bilaga 1 för detaljerad beskrivning av fokusgrupperna.

Utgångspunkten för arbetet har varit den vägledning som Krisberedskapsmyndigheten tagit fram för statliga myndigheters risk- och sårbarhetsanalyser⁸. Redovisningen av risk- och sårbarhetsanalysen följer den rapporteringsstruktur som föreslås i vägledningen.

2.2.1 Utveckling av processen

Förhoppningen är att tidigt under 2009 kunna informera kommuner och samverkande myndigheter om vilka scenarier som kommer att analyseras under nästa år. För att höja kvalitén på analysen bör Länsstyrelsen redovisa hur processen med risk- och sårbarhetsanalysen ser ut under året, med utgångspunkt i de datum då arbetet ska redovisas till Regeringskansliet. En förutsättning för detta är dock att Myndigheten för Samhällskydd och Beredskap tidigt under året redovisar vilka scenarier de avser att arbeta särskilt med, till exempel vid hemställan om förmågebedömning. För att göra analyser med hög validitet, spårbarhet och jämförbarhet mellan olika myndigheter, sektorer och län måste processen och inriktningen vara tydlig och känd av dem som ska bidra med sin kompetens och erfarenhet.

Tillsammans med en redovisning av vilka scenarier som är prioriterade vore det önskvärt att kommuner och länsstyrelser får ett underlag från det/de samverkansområden som främst är berörda.

De personer som deltagit i årets process med att analysera ett antal scenarier har varit positiva till arbetet men ser ett behov av en utveckling av modellen och processen för att knyta ihop det arbete som sker lokalt och regionalt med det som sker nationellt.

2.2.2 Val av scenarion

Enligt krisberedskapsförordningen ska statliga myndigheter analysera om det finns sådana risker som kraftigt kan försämra förmågan till verksamhet. I analysen ska man särskilt beakta:⁹

- Situationer som uppstår hastigt, oväntat och utan förvarning, eller en situation där det finns ett hot eller en risk att ett sådant läge kan komma att uppstå.
- Situation som kräver brådskande beslut och samverkan med andra aktörer.
- Att de mest nödvändiga funktionerna kan upprätthållas i samhällsviktig verksamhet¹⁰.
- Förmågan att hantera mycket allvarliga situationer inom myndighetens ansvarsområde.

I årets risk- och sårbarhetsanalys har vi valt att arbeta med ett antal scenarier som stämmer väl in på dessa kriterier. Samtliga scenarier är hämtade ur Krisberedskapsmyndighetens hemställan om förmågebedömning

⁸ Krisberedskapsmyndigheten, *Risk- och sårbarhetsanalyser, vägledning för statliga myndigheter*, KBM rekommenderar 2006:4

⁹ Förordning (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap, 9§

¹⁰ Se sid. 12 för definition av samhällsviktig verksamhet

för år 2007 eller 2008. Scenarierna är också valda med hänsyn till den regionala riskbild som finns i länet. Ambitionen har varit att välja scenarion som påverkar många olika funktioner i samhället för att få en så heltäckande bild av förmågan som möjligt. Genom att föreslå åtgärder som kan stärka förmågan att hantera de olika scenarierna närmar vi oss målet att skapa en god generell krisberedskapsförmåga.

Följande sex scenarier har valts utifrån ovanstående kriterier:

1. Regionalt avbrott i elförsörjningen
2. Omfattande kemisk olycka
3. Katastrof utomlands med många svenskar drabbade
4. Epizooti/zoonos
5. Influensapandemi
6. Störningar i de finansiella systemen

Bedömningen av sannolikhet och konsekvens för de olika scenarierna redovisas i kapitel 5 – *Analyserade situationer*.

2.2.3 Bedömning av förmåga

I kapitel 5 – *Analyserade situationer* redovisas hur vi bedömt länets förmåga att hantera och motstå störningar till följd av de ovan redovisade scenarierna. För varje scenario redovisas tre stycken förmågor, *krisledningsförmåga*, *operativ förmåga*, och *förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå allvarliga störningar*. Innebörden av de olika förmågorna redovisas nedan.

- Krisledningsförmåga handlar om förmågan att leda, samordna, och informera om de åtgärder som samhället vidtar för att hantera allvarliga kriser. Krisledningsförmågan innehåller även förberedande moment. Kunskapsuppbyggnad är därför viktigt för en god krisledningsförmåga.
- Operativ förmåga handlar om förmågan att så fort som möjligt påbörja åtgärder för att hantera eller medverka i hanteringen av konsekvenserna av inträffade händelser, genomföra de åtgärder som krävs för att avhjälpa, skydda och lindra effekterna av det inträffade. De myndigheter och sektorer som ska förebygga och hantera en kris samt de som ska förebygga och hantera krisens övriga konsekvenser i samhället ska ha en operativ förmåga.
- Förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå allvarliga störningar handlar om att verksamheten ska kunna bedrivas på en sådan nivå att samhället fortfarande kan fungera och säkerställa en grundläggande service, trygghet och omvårdnad om allvarliga störningar skulle inträffa.

Förmågan bedöms utifrån ett antal indikatorer det kan t.ex. vara rutiner för larmning, tillgången på personella resurser eller praktisk erfarenhet.¹¹

Förmågan redovisas i fyra steg:

1. **Förmågan är god** – innebär att länet bedöms ha resurser och kapacitet att kunna lösa de uppgifter som är samhällsviktiga vid en kris.
2. **Förmågan är i huvudsak god, men har vissa brister** – innebär att samhällsservice i viss mån åsidosätts för att prioritera mer akut verksamhet. Länet har inte tillräckligt med resurser för att lösa sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt. För de som drabbas framstår det som att samhället inte lever upp till sina åtaganden.
3. **Det finns en viss förmåga, men den är bristfällig** – kan till exempel innebära att allmänheten drabbas av kännbara ekonomiska förluster eller att någon form av ransonering införs. Länets resurser understiger kraftigt det som behövs för att lösa de uppgifter som är samhällsviktiga vid en kris.
4. **Det finns ingen eller mycket bristfällig förmåga** – innebär att samhället står i det närmaste oförberett. Att det inte finns någon förmåga eller att den är mycket bristfällig.

De olika förmågorna redovisas för varje scenario i en matris med en färgskala enligt exemplet nedan.

	Mycket bristfällig	Bristfällig	God med viss brist	God
Krisledningsförmåga				
Operativ förmåga				
Motstå störningar				

¹¹ Se bilaga 2 för förteckning över vilka indikatorer som använts i respektive scenario

2.3 Spridning av materialet och aspekter på sekretess

Den riskinventering som ligger till grund för arbetet med den regionala risk- och sårbarhetsanalysen är sekretessbelagd¹² medan de årliga redovisningarna av arbetet med analysen är öppna handlingar. Länsstyrelsen gör bedömningen att de scenarion som valts är risker och hot som är allmänt kända och som återfinns beskrivna både utifrån inträffade händelser och i generella hot- och riskinventeringar. Redovisningen är också öppen för att den då kan göra mest nytta avseende de åtgärdsförslag som redovisas och bakgrunden till dessa.

För att underlätta informations- och erfarenhetsutbyte förordar Länsstyrelsen att kommunerna använder sekretesslagstiftningen på samma sätt, det vill säga att övergripande bedömningar och analyser är öppna handlingar medan detaljerade riskanalyser för en enskild verksamhet eller anläggning kan innehålla sådan information att de bör beläggas med sekretess. Även sammanställningar av riskobjekt och skyddsvärda anläggningar kan behöva omfattas av sekretess.

Denna redovisning av arbetet kommer att publiceras på Länsstyrelsens hemsida, där även 2007 års redovisning finns. Den kommer även att skickas till samtliga personer som med sin kompetens och sitt engagemang bidragit till analysens innehåll och slutsatser samt till samtliga samverkande myndigheter och organisationer i länet.

Redovisningen kommer också att skickas till den politiska ledningen för Västra Götalandsregionen och länets 49 primärkommuner.

¹² Sekretesslag (1980:100), 5 kap. 8§

3 Länsstyrelsens roll och ansvarsområde

Länsstyrelsens huvuduppgift är att svara för den statliga förvaltningen i länet i den utsträckningen inte någon annan myndighet har ansvaret för särskilda förvaltningsuppgifter. Länsstyrelsen har härutöver en rad preciserade uppgifter inom skilda verksamhetsområden. Länsstyrelsen ska också utifrån ett statligt helhetsperspektiv samordna olika samhällsintressen inom myndighetens ansvarsområde samt noga följa länets tillstånd och rapportera till regeringen om länet och händelser som inträffat.¹³

Denna myndighetsroll har tydliga kopplingar till Länsstyrelsens roll och ansvar när det gäller samhällets krisberedskap. Länsstyrelsen har en stödjande och samordnande roll och är en länk mellan lokala och regionala aktörer och den nationella nivån. Länsstyrelsen ska ta initiativ till och erbjuda en arena för sektorsövergripande samverkan, med målet att uppnå en god krishanteringsförmåga i länet.¹⁴

Länsstyrelsens ansvar för krisberedskapen regleras i följande regelverk:

- Förordning (2007:825) med länsstyrelseinstruktion
- Förordning (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap
- Speciallagstiftning inom olika områden där länsstyrelsen har verksamhetsansvar

I detta kapitel följer en utförligare redovisning av Länsstyrelsens ansvar för krisberedskapen och sådan verksamhet som är samhällsviktig ur ett krisberedskapsperspektiv¹⁵.

3.1 Geografiskt områdesansvar

Det geografiska områdesansvaret innebär att Länsstyrelsen inom sitt geografiska område ska se till att samverkan och samordning sker för att uppnå en samlad krishanteringsförmåga och ett effektivt utnyttjande av länets resurser vid en kris.¹⁶

Geografiskt områdesansvar i Västra Götalands län innebär att det finns en mängd aktörer som Länsstyrelsen måste samverka med. Länet gränsar förutom till fem andra län också till Norge och längs länets gränser finns både Vänern och Vättern. Längs västkusten finns en kuststräcka på cirka 20 mil där nationella och internationella intressen spelar en viktig roll. Förutom alla de aktörer som ansvarsområdet gränsar till finns det inom länet ett stort antal aktörer med särskilt ansvar för krisberedskapsfrågor, däribland centrala och regionala myndigheter, 49 kommuner, fyra räddningstjänstförbund och ett stort antal privata aktörer. Länsstyrelsen ska som geografiskt områdesansvarig myndighet i länet vara en

¹³ Förordning (2007:825) med länsstyrelseinstruktion

¹⁴ Förordning (2007:825) med länsstyrelseinstruktion

¹⁵ Se sid. 12 för definition av samhällsviktig verksamhet

¹⁶ För en utförligare beskrivning av det geografiska områdesansvaret se Länsstyrelserna, *Faktablad – Geografiskt områdesansvar, Länsstyrelsens roll i samhällets krisberedskap*, 2007

sammanhållande funktion mellan dessa aktörer. För att åstadkomma detta är det ett antal uppgifter som är prioriterade, bland annat att:

- Upprätta regional risk- och sårbarhetsanalys
- Etablera och underhålla ett regionalt krishanteringsråd
- Medverka i och ge stöd till olika nätverk för krishantering, exempelvis älvsamordningsgrupper och informatörsnätverk
- Medverka i samhällsbyggnadsprocessen kring risk och sårbarhet
- Samverka med andra län i krishanteringsfrågor
- Ge stöd till kommuner och andra aktörer i form av planeringsunderlag, utbildning och övning
- Årligen följa upp länsstyrelsens och kommunernas krishanteringsförmåga

Observera att det geografiska områdesansvaret inte innebär att Länsstyrelsen vid en kris får särskilda befogenheter, såvida inte regeringen fattar beslut om sådana befogenheter utan att uppgiften består i att samverka och skapa förutsättningar för en god krisberedskapsförmåga.

3.2 Räddningstjänstansvar

I lag (2003:778) om skydd mot olyckor och förordning (2003:779) om skydd mot olyckor åläggs Länsstyrelsen bland annat följande ansvar inom området räddningstjänst.¹⁷

- Länsstyrelsen ska svara för räddningstjänst vid utsläpp, eller vid överhängande fara för utsläpp, från en kärnteknisk anläggning i sådan omfattning att särskilda åtgärder krävs för att skydda allmänheten.
- Länsstyrelsen skall säkerställa att den befolkning som troligen kommer att beröras i händelse av en nödsituation som medför risk för strålning ges information om de hälsoskyddsåtgärder som skall vidtagas och de regler som gäller i en sådan situation.
- Länsstyrelsen ansvarar för sanering efter utsläpp av radioaktiva ämnen från kärnteknisk anläggning.
- Fordras omfattande räddningsinsatser i kommunal räddningstjänst, får länsstyrelsen ta över ansvaret för räddningstjänsten i de kommuner som berörs av insatserna. Om räddningsinsatserna även innefattar statlig räddningstjänst, skall länsstyrelsen svara för att räddningsinsatserna samordnas.

¹⁷ Lag (2003:778) om skydd mot olyckor, 4 kap. och 6 kap. samt Förordning (2003:789) om skydd mot olyckor 4 kap.

En utförligare beskrivning av uppgifterna enligt lagen om skydd mot olyckor, samt planering och rutiner för länsstyrelsen vid kärnteknisk olycka, sanering eller övertagande av kommunal räddningstjänst finns i Länsstyrelsens Krishanteringsplan, underbilaga 1 samt underbilagorna 2.1 och 2.2. Dessa finns i sin helhet på Länsstyrelsens hemsida.¹⁸

3.3 Ansvar enligt epizootilagen

Länsstyrelsen har vad gäller sjukdomar hos djur tre olika roller. Den första rollen är att Länsstyrelsen genom sitt områdesansvar ska verka för samordning och gemensam inriktning av samhällets insatser för att begränsa konsekvenserna. Den andra rollen är att Länsstyrelsen utövar offentlig kontroll enligt 15 § epizootiförordningen. Den tredje rollen är att Länsstyrelsen kan få vissa uppgifter på delegation från Jordbruksverket.

3.4 Beslut och tillsyn över samhällsviktig verksamhet

Länsstyrelsen har en tillsynsutövande roll inom ett antal områden som är samhällsviktiga ur ett krisberedskapsperspektiv:

- Tillsyn över socialtjänstlagens olika områden
- Tillsyn över kommunernas livsmedelskontroller enligt livsmedelslagen
- Tillsyn över kommunernas miljö- och hälsoskyddsarbete
- Tillsyn över djurskyddslagen
- Tillsyn över vattenverksamhet enligt miljöbalken
- Tillsyn över kommunernas efterlevnad av lagen om skydd mot olyckor
- Uppföljning av kommunernas verksamhet enligt lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

Därutöver fattar länsstyrelsen också beslut om:

- Civila skyddsobjekt
- Farlig verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor
- Tillstånd för bevakningsverksamhet
- Tillstånd för kameraövervakning

3.5 Riskhantering och säkerhetsskydd

Länsstyrelsens interna säkerhetsarbete enligt förordningen (1995:1300) om statliga myndigheters riskhantering, säkerhetsskyddslagen (1996:627), säkerhetsskyddsförordningen (1996:633) och enligt förordning (2007:603) om internstyrning och kontroll beskrivs i myndighetens Säkerhetshandbok.

¹⁸ Länsstyrelsen, *Krishanteringsplan*, 2007

3.6 Skyddsvärt i Västra Götalands län

Västra Götalands län är stort till ytan, består av många naturtyper och här finns såväl glesbygd som storstad. Detta återspeglar sig naturligtvis också i det som är skyddsvärt inom länet, till exempel unika havs- och naturmiljöer, viktig infrastruktur och Nordens största hamn.

Exempel på skyddsvärda miljöer och funktioner i länet:

- Infrastruktur för transporter på väg, järnväg och till sjöss
- Infrastruktur för el, tele, vatten, värme samt radio och tv.
- Stora vattendrag som utgör såväl råvattenintag som viktiga transportleder
- Jordbrukslandskapen med tillhörande livsmedelsindustrier
- Områden med biologiskt rika och unika miljöer
- Kulturmiljöer med fornlämningar och byggnadsminnen

Ovanstående miljöer och samhällsfunktioner utgör några av de skyddsvärda intressen som måste upprätthållas och bevaras för att invånarna i länet ska kunna leva och verka i ett hållbart Västra Götalands län.

3.7 Samhällsviktigt i Västra Götalands län

Samhällsviktig verksamhet ur ett krisberedskapsperspektiv innebär att verksamheten uppfyller ett eller båda av följande villkor:¹⁹

1. Ett bortfall av eller en svår störning i verksamheten kan ensamt eller tillsammans med motsvarande händelser i andra verksamheter på kort tid leda till att en allvarlig kris inträffar i samhället.
2. Verksamheten är nödvändig eller mycket väsentlig för att en redan inträffad allvarlig kris i samhället skall kunna hanteras så att skadeverkningarna blir så små som möjligt.

Under 2007 arbetade Länsstyrelsen med att identifiera vilka verksamheter som behövs för att säkerställa en grundläggande funktionalitet vid en extraordinär händelse. Några av de verksamheter som identifierades var²⁰:

- Skydd, ordning och säkerhet – t.ex. Polis, räddningstjänst, SOS Alarm AB, domstolar och bevakningsföretag
- Livsmedelsförsörjning – producenter och grossister
- Information och kommunikation – Radio, tv och tidningar
- Raffinaderier och transportörer för drivmedel och bränsle
- Gods- och persontransporter på väg, järnväg till sjöss och med flyg
- Näringsliv – bland annat petrokemiska industrier och läkemedelsföretag

¹⁹ Krisberedskapsmyndigheten, *Samhällsviktigt! Ett första förslag till definition av samhällsviktig verksamhet ur ett krisberedskapsperspektiv*, 2005

²⁰ För komplett förteckning se Länsstyrelsen, *Risk- och sårbarhetsanalys 2007*, 2008

4 Översikt av hot och risker

Detta kapitel inleds med en kort redogörelse för vilka konsekvenser ett förändrat klimat kan innebära för Västra Götalands län. För en detaljerad beskrivning av riskobjekt hänvisas till den riskinventering som är sekretessbelagd men som finns tillgänglig hos behöriga vid berörda kommuner och myndigheter. Kapitlet innehåller också en uppföljning av vilka händelser som engagerat Länsstyrelsens Tjänsteman i Beredskap under 2008.

Ett allvarligt hot i Västra Götalands län är de effekter som väntar till följd av ett förändrat klimat. Regionala klimatmodeller som SMHI tagit fram och som har sin grund i globala klimatmodeller, som i sin tur baseras på FN:s klimatpanels utsläppsscenarioer, visar entydigt på ökad nederbörd, intensivare skyfall och oftare förekommande 100-årsflöden. Det som idag räknas som ett 100-årsflöde kan i framtiden bli ett 20-årsflöde. Dessutom beräknas haven stiga med någonstans mellan 18-59 cm, lokalt något mer²¹. Statistik från SMHI:s mätstationer runt Sveriges kuster visar på en tydlig ökning av havsvattenståndet från 1886 fram till idag. För åren mellan 1993 och 2003 visar mätningar att den globalt genomsnittliga havsytenivån steg med ca 3mm/år, att jämföra med 1,8 mm/år under perioden 1961-2003²².

Redan idag råder stora problem kring Vänern och Göta älv vid mycket nederbörd, framförallt i kombination med hög havsnivå som pressar upp vatten i Göta älv vilket försvårar tappningen från Vänern. För att som en första åtgärd möta översvämningens problemen som årligen uppstår och för att mildra de omfattande konsekvenser som en översvämning kan leda till har, på uppdrag av regeringen, en överenskommelse träffats mellan Länsstyrelsen Västra Götalands län och Vattenfall AB. Överenskommelsen innebär en ändrad tappningsstrategi för Vänern, inom gällande vattendom, och kommer att göra det möjligt att sänka de högsta vattenstånden i Vänern med upp till cirka 40 cm. Överenskommelsen trädde i kraft den 1 oktober 2008.²³

På många håll är den höjddata som finns tillgänglig alldeles för grov för att kunna ge ett tillräckligt bra underlag för att bedöma vilka områden som hotas av översvämning och till var man bör prioritera sina insatser. I Klimat- och sårbarhetsutredningen förslogs därför att Lantmäteriet skulle få i uppdrag att ta fram en ny nationell höjddatabas med bättre noggrannhet. Produktionsplanen kommer att presenteras under 2009 och datainsamlingen planerar man att påbörja efter halvårsskiftet 2009.

²¹ Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), *The Physical Science Basis*, IPCC Fourth Assessment Report

²² Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), *The Physical Science Basis*, IPCC Fourth Assessment Report

²³ Länsstyrelsen, *En ändrad tappningsstrategi för Vänern – överenskommelse mellan Länsstyrelsen Västra Götalands län och Vattenfall AB*, 2008

4.1 Inträffade händelser

Länsstyrelsen är en av de statliga myndigheter som har en Tjänsteman i Beredskap (TiB) som kan nå dygnet runt, året runt. TiB larmas av SOS Alarm om det inträffar någon större olycka eller samhällstörning i länet. När det kommer ett larm ska TiB ta ställning till om det krävs några åtgärder från länsstyrelsens sida. Vid större händelser kontaktar TiB chefen för Enheten för Skydd och Säkerhet för att diskutera den aktuella situationen och besluta om åtgärder. Under 2008 har nio (tio till och med juli) medarbetare vid Enheten för Skydd och Säkerhet (ESS) varit förordnade som Tjänsteman i Beredskap.

De händelser i länet som föranlett larm till Länsstyrelsens tjänsteman i beredskap och som har dominerat 2008 har varit väderrelaterade händelser, hårda stormar med högt vattenstånd och översvämningar som följde. Ovädret som drog in den 22-23 februari och som på mycket kort tid ställde stora delar av Göteborg under vatten orsakade stor aktivitet för Länsstyrelsen och satte TiB-organisationen på prov. Ovädret orsakade dock inga större skador och insatserna från Länsstyrelsens sida löstes framgångsrikt genom samarbete inom TiB-organisationen. En förväntad stigande havsnivå med upp emot 120 cm föranledde en kontakt med Vattenfall och en begränsad tappning från Vargön vilket i sig bidrog till att mildra konsekvenserna nedströms Göta älv. I ovädrets spår följde strömavbrott som främst berörde abonnenter i södra Älvsborg men dessa blev inte långvariga.

En annan händelse som inträffat under 2008 är det spektakulära rånet mot postterminalen i Göteborg natten till den 22 januari. Mer eller mindre simultant med rånet sattes flera bilar i brand. Misstänkta bomber placerades också ut på flertalet ställen vilket föranledde evakuering av boende mitt i natten. Flera platser i centrala Göteborg spärrades av under en längre tid.

Även den svåra olyckan på Liseberg den 15 juli i år då åkattraktionen ”Rainbow” havererade uppmärksammades mycket i media. Utvärderingen som Västra Götalandsregionen gjort visar att räddningsinsatserna fungerade bra både när det gäller arbetet på skadeplatsen och när det gäller kommunikation och information. 33 personer fick föras till sjukhus vid olyckan och 28 enheter från ambulansen deltog i arbetet.²⁴

Alla inkommande larm till TiB dokumenteras och dokumentationen sker i WIS – ett skyddat webbaserat informationssystem för aktörerna i krishanteringssystemet. Användandet av WIS skapar möjligheter att dela med sig av informationen som TiB har till andra aktörer men ger också möjlighet att inhämta information från andra aktörer såväl före som under och efter en händelse. Att WIS är tillgängligt via webben gör det också möjligt för den som är TiB att löpande dokumentera händelser direkt i TiB-dagboken även utanför kontorstid.

²⁴ Västra Götalandsregionen, *Lisebergsolyckan ”Rainbow” den 15 juli 2008*, 2008

En sammanställning av de larm som kommit in till Länsstyrelsen via SOS Alarm ger följande resultat, sorterat efter de vanligast förekommande händelserna.

Händelse	Specificering	Antal larm
Förvarningslarm		11
	Vädervarning/förvarningskonferens/oväder	10
	Förvarningsmöte skogsbrandsrisk	1
Utsläpp av farliga ämnen		10
	Oljeutsläpp	6
	Kemikalieutsläpp	1
	Utsläpp av gasol	1
	Utsläpp av cyanväte	1
	Risk för utsläpp av vätecyanid	1
Naturolycka		7
	Skogsbrand	4
	Ras/skred	1
	Högt vatten/översvämning	1
	Risk för skred	1
Telestörning		7
	Störning i 112-trafiken, rikstäckande	1
	Störning i telekom. mellan SOS och utlarmade enheter	1
	Avbrott i Telenors nät, Skövde - Trollhättan. 112 nere.	1
	Telias mobilnät ur funktion nationellt	1
	Teleavbrott Kungälv, fast och mobilt	1
	Störningar i telefontrafiken	1
	SOS Alarm utslaget pga. översvämning	1
Övrigt		5
	Båt på grund i Väneren	1
	Misstänkt minfynd	1
	Misstänkt fynd av senapsgas	2
	Olycka på Liseberg	1
Elstörning		4
	Strömavbrott	4
Smitta		4
	Konstaterad epizooti (Blåtunga)	1
	Misstänkt epizooti	3
Sabotage och kriminalitet		2
	Rån och bombhot	1
	Misstänkt bomb	1
Farligt godsolycka		1
	Farligt godsolycka E6	1
Brand		1
	Storbrand i Göteborg	1

Vid en jämförelse med 2007 års sammanställning över inkomna larm finns det ett antal skillnader som utmärker sig. Vad som har ökat är framförallt *oljeutsläpp* och *vädervarningar* men även *skogsbrand*.

Ökningen i antalet skogsbränder har sin förklaring i den extrema torka som rådde i södra Sverige under sommaren. I en stor del av länets kommuner var eldningsförbud utfärdat.

Den stora ökningen av larm om vädervarningar är naturlig till koppling av de allt fler tillfällen av extrema vädersituationer som vi sett. I den redovisade händelsekategorin om vädervarningar ingår även de

förvarningskonferenser som på initiativ av KBM startades under 2008. Dessa är ett bra tillfälle att få information direkt från SMHI och att ställa frågor. En fördel är också att kommunerna kan informeras om att en förvarningskonferens har genomförts och de genom den information som framkommit där, tidigare kan förbereda sig inför kommande oväder.

5 Analyserade situationer

I detta kapitel redovisas de sex scenarier som analyserats under 2008. Samtliga scenarier förutom *Störningar i de finansiella systemen* finns med i den regionala riskinventeringen. De fyra första scenarierna ingick också i KBM:s hemställan om förmågebedömning för 2007 och scenario fem och sex i hemställan om förmågebedömning för 2008. Scenarierna har också valts utifrån ambitionen att ta fram en så heltäckande bild som möjligt av förmågan inom olika verksamheter.

1. Regionalt avbrott i elförsörjningen
2. Omfattande kemisk olycka
3. Katastrof utomlands med många svenskar drabbade
4. Epizooti/zoonos
5. Influensapandemi
6. Störningar i de finansiella systemen

När vi bedömer länets förmåga grundar sig denna på de offentliga aktörernas såsom kommuner, regionen och statliga myndigheters förmåga att motstå och hantera en händelse. Länsstyrelsens förmåga redovisas inte separat utan ingår som en del i länets förmåga.

Länsstyrelsen gör inte anspråk på att redovisa hela samhällets förmåga att motstå och hantera de valda händelserna eftersom inga privata eller frivilliga aktörer deltagit i analyserna.

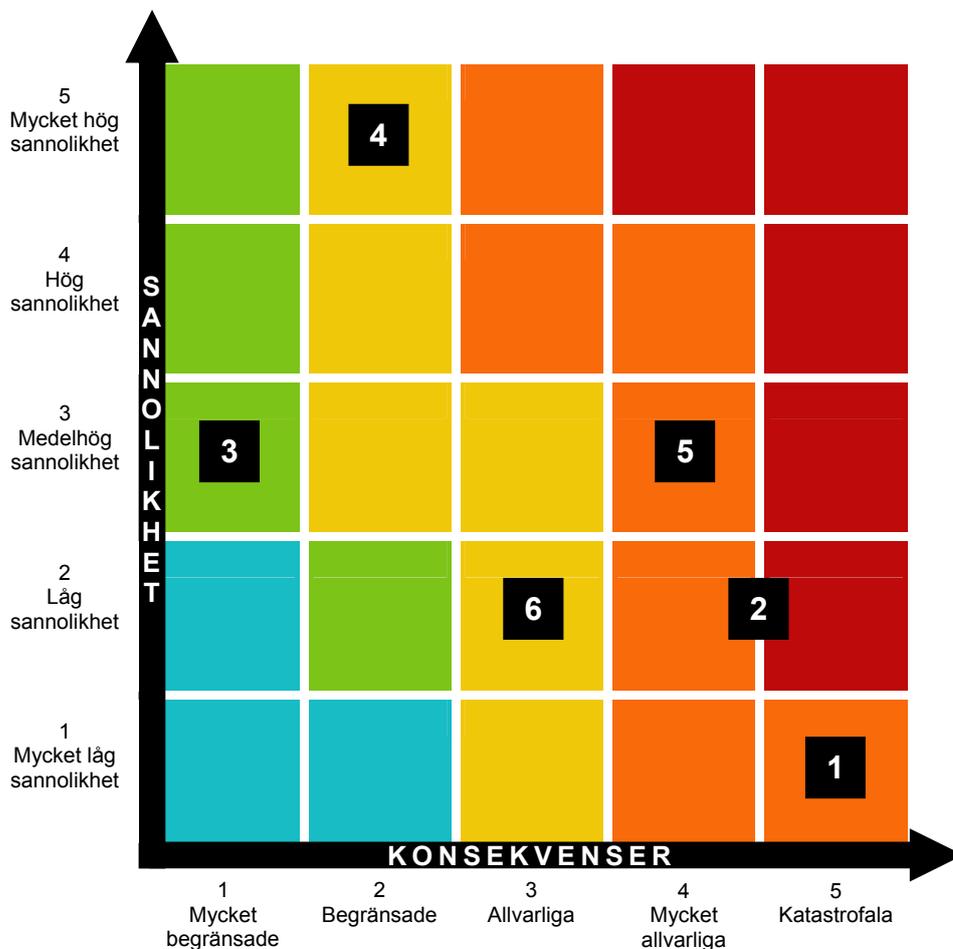
Läsanvisning

Obeservera att det är viktigt att ta del av de motiveringar som ligger bakom konsekvensbedömningar och bedömningen av de respektive förmågorna för att få en fullständig bild av riskerna och förmågan. Motiveringarna presenteras utförligt för respektive scenario i avsnitt 5.1 – 5.6. Varje avsnitt kan läsas separat och innehåller en fullständig redovisning, från beskrivning av konsekvenserna för länet, till förslag på åtgärder för att förbättra förmågan.

I riskmatrisen nedan illustreras sammanvägda risken för respektive scenario. Omfattande kemisk olycka är det scenario som bedöms ha mycket hög risk, på grund av att konsekvenserna kan bli katastrofala. Regionalt avbrott i elförsörjningen och influensapandemi bedöms ha hög risk. Epizooti och störningar i de finansiella systemen bedöms ha medelhög risk. Slutligen bedöms katastrof utomlands ha låg risk.

Sannolikheten bedöms på lång sikt, det vill säga upp till femton år framåt i tiden, och bygger på subjektiva uppskattningar. Konsekvensbeskrivningarna bygger på kvalitativa bedömningar av de personer som varit engagerade i arbetet med risk- och sårbarhetsanalysen. Konsekvenserna beskrivs också utförligare i samband med respektive scenario. Bedömningarna av konsekvens och sannolikhet redovisas utförligare i efterföljande tabell.

1. Regionalt avbrott i elförsörjningen
2. Omfattande kemisk olycka
3. Katastrof utomlands med många svenskar drabbade
4. Epizooti/zoonos
5. Influensapandemi
6. Störningar i de finansiella systemen

Scenario	Konsekvens Sannolikhet	Beskrivning
1	<i>Mycket allvarliga</i>	Händelsen orsakar mycket allvarliga störningar i samhällets funktionalitet och kan orsaka betydande indirekta hälsoeffekter. Förändrat beteende hos medborgarna.
	<i>Mycket låg</i>	Mycket låg sannolikhet på grund av händelsens omfattning. För ett totalt elavbrott krävs att flera händelser inträffar samtidigt, t.ex. att reservsystem inte fungerar eller extrem väderlek, vilket minskar sannolikheten.
2	<i>Mycket allvarliga alt. Katastrofala</i>	Händelsen kan orsaka katastrofala eller mycket stora direkta hälsoeffekter och mycket stora indirekta hälsoeffekter. Anledningen är stora momentana utsläpp som ger liten eller ingen tid att begränsa skadorna.
	<i>Låg</i>	Låg sannolikhet på grund av de rigorösa säkerhetsföreskrifter som finns inom branschen. För stora momentana utsläpp krävs omfattande skador på behållaren. Erfarenheter visar att det är ovanligt att olyckor orsakar utsläpp.
3	<i>Mycket begränsade</i>	Misstro mot enskild samhällsinstitution kan uppstå om händelsen inte hanteras på rätt sätt. Mycket begränsade konsekvenser från de att de drabbade återvänt till länet.
	<i>Medelhög</i>	Medelhög sannolikhet. Någon kan genom slarv eller uppsåt orsaka händelsen vilket ökar sannolikheten.
4	<i>Begränsade</i>	Begränsade störningar i samhällets funktionalitet, övergående misstro mot samhällets institutioner.
	<i>Mycket hög</i>	Mycket hög sannolikhet. Analysen har sin tyngdpunkt på epizooti vilket har inträffat och kommer att inträffa igen.
5	<i>Mycket allvarliga</i>	Mycket allvarliga störningar i samhällets funktionalitet och förändrat beteende hos medborgarna.
	<i>Medelhög</i>	Medelhög sannolikhet på lång sikt. Liknande händelser har inträffat och kan inträffa igen.
6	<i>Allvarliga</i>	Betydande störningar i samhällets funktionalitet, bestående misstro mot samhällets institutioner. Förändrat beteende hos medborgarna.
	<i>Låg</i>	Låg sannolikhet, villkorsbaserat scenario. Med reservation på grund av dålig kunskap om systemens sårbarhet.

5.1 Regionalt avbrott i elförsörjningen

På grund av ett kraftigt oväder i början av december slås elförsörjningen ut i sju dygn.

Underlag för denna analys utgörs av fyra fokusgruppsintervjuer som genomförts under 2008 samt en fokusgruppsintervju som genomfördes 2007. Vilka organisationer som deltagit i bedömningen framgår av bilaga 1. Ett annat underlag som varit viktigt är KBM:s enkät avseende robustheten i den kommunaltekniska försörjningen²⁵. De indikatorer som ligger till grund för bedömningen redovisas i bilaga 2.

5.1.1 Konsekvenser för länet

Ett regionalt avbrott i elförsörjningen kommer att få *katastrofala* konsekvenser för länet. Det moderna samhället är helt beroende av el för att tillgodose många av våra behov såsom uppvärmning, belysning, matlagning, transporter, elektroniska kommunikationer, vård och industriproduktion. Konsekvenserna för dessa verksamheter påverkas i stor utsträckning av tillgången på reservsystem för produktion och distribution av el. Konsekvenserna påverkas också av vad som är orsaken till avbrottet samt vilka de yttre förutsättningarna är när avbrottet inträffar. I december kan temperaturen variera kraftigt och konsekvenserna korrelerar troligen negativt med lägre temperatur.

Länet har aldrig drabbats av ett totalt elavbrott, skulle detta hända och drabba även de större städerna skulle konsekvenserna bli *katastrofala*. I städerna finns inte de möjligheter till alternativ uppvärmning som i allmänhet finns ute på landsbygden. Medborgarna i tätorter och städer har inte heller någon, eller mycket liten, erfarenhet av längre elavbrott. Förmodligen skulle behov av evakuering från städerna snabbt uppstå. Framst skulle de som har vård eller vårdutrustning i sina hem behöva evakueras till lokaler med tillgång till el. Det skulle också uppstå stora problem med distributionen av till exempel drivmedel och livsmedel. Ytterligare ett problem är risken för att fastigheterna drabbas av frysskador på vattenledningar om det är minusgrader.

Både Länsstyrelsen och kommunerna har genom sitt geografiska områdesansvar ett stort ansvar för att hantera de regionala och lokala konsekvenserna som följer av ett elavbrott.

²⁵ Krisberedskapsmyndigheten, *Robustheten inom kommunernas tekniska försörjning*, 2008

5.1.2 Bedömning av förmåga

Förmågan att hantera ett regionalt elavbrott som pågår under sju dygn är det mest omfattande scenariot som har analyserats. På många punkter blir det därmed också dimensionerande för förmågan att hantera mindre omfattande störningar. I matrisen nedan redovisas *krisledningsförmågan*, den *operativa förmågan* och *förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå* ett regionalt avbrott i elförsörjningen. Motiveringarna bakom respektive förmåga förklaras därefter utförligt. Avsnittet avslutas med förslag till åtgärder för att förbättra förmågan.

	Mycket bristfällig	Bristfällig	God med viss brist	God
Krisledningsförmåga				
Operativ förmåga				
Motstå störningar				

Krisledningsförmåga

Länsstyrelsen bedömer att krisledningsförmågan är i huvudsak god, men har vissa brister. Bedömningen grundar sig på att det stora flertalet kommuner och myndigheter har en krisledningsplan som är aktuell och känd i organisationen. I många fall har krishanteringsorganisationen också övat scenario med elavbrott, om än i mindre omfattning än i det givna scenariot. Många kommuner har också praktiska erfarenheter från stormarna Gudrun och Per som skapar en ökad förmåga att hantera elavbrott. De faktorer som påverkar krisledningsförmågan negativt är framförallt krisledningsorganisationernas uthållighet och att flera organisationer inte har deltagit i samverkansövningar.

Förmågan att leda, samverka och informera påverkas av att det finns etablerade nätverk mellan de olika aktörerna. Inom länet är formerna för samverkan väl etablerade, framförallt mellan kommunerna där säkerhetssamordnarna har organiserat sig i fyra olika nätverk inom länet. Länsstyrelsen finns med i dessa nätverk när det efterfrågas och har som ett av sina strategiska mål att "*nätverken är aktuella och uppdaterade*"²⁶. De kommuner som har räddningstjänsten organiserad i kommunalförbund framför att det är viktigt med en välfungerande samverkan mellan förbundet och medlemskommunerna. Ett framgångsrikt sätt att åstadkomma detta är genom utsedda samverkansbefäl för respektive medlemskommun. På så sätt kan relationerna byggas redan i planeringsarbetet och vid utbildningar och övningar. En av intervjupersonerna framför dock att vi tenderar att bygga våra nätverk och samverkansformer alltför mycket utifrån personliga relationer och kontakter vilket skapar en sårbarhet. Gemensamt bör aktörerna istället sträva efter att bygga nätverk och former för samverkan mellan funktioner och oberoende av person.

²⁶ Länsstyrelsen, *Enheten för Skydd och Säkerhet – Verksamhetsplan 2008*, 2008

Ett område som bör utvecklas är de mer formella formerna för lokala krishanteringsråd. Kommunerna upplever att de har en bra kontakt med de lokala aktörerna men att det kan vara svårt att engagera privata aktörer och centrala myndigheter. På den privata marknaden är det främst el- och telebolag som anses svåra att samverka med på den lokala nivån. Samverkan mellan kommunerna och vissa elbolag har utvecklats genom att elbolagen har utsett särskilda samverkanspersoner. Dessa ska svara för informationssamverkan under en händelse. I det förberedande skedet behöver dock samverkansformerna utvecklas. Det har bland annat framförts önskemål om att Länsstyrelsens och det regionala rådets roll förtydligas.

Vid en händelse där hela länet är utan el kommer det bli extremt svårt att skapa en korrekt lägesbild. Att sammanställa en korrekt lägesbild är svårt vid de flesta händelser men blir extremt komplicerat när vi inte har tillgång till ordinarie kommunikationssystem. Svensk Energis störningsberedskap för lokala och regionala störningar hjälper till att ta fram en lägesbild över avbrotten men lägesbilden måste kompletteras med konsekvenserna som skadorna innebär för samhällsviktig verksamhet²⁷. Denna information måste inhämtas manuellt genom att ta sig ut till drabbade områden, detta förutsätter i sin tur att vägarna är framkomliga och att väderleken är gynnsam. Elbolagen kommer om möjligt att inhämta information genom att flyga med helikopter över drabbade områden, men även detta kräver att väderleken tillåter det. För Länsstyrelsens del krävs dessutom att man kan upprätta reservsamband via radio, eller Försvarets telenät, med kommunerna för att inhämta lägesrapporter och sammanställa en regional lägesbild.

Ett allt bättre prognosunderlag från SMHI har stärkt vår förmåga att hantera väderrelaterade händelser. Ofta presenteras utförliga prognoser från SMHI i samband med de förvarningskonferenser som Krisberedskapsmyndigheten, Räddningsverket och SMHI har inbjudit till i samband med vädervarningar. Dessa konferenser ger en möjlighet att larma, planera och prioritera under ordinarie förutsättningar med tillgång till bland annat kommunikationer. Länsstyrelsen ansvarar för att förmedla information från mötena till kommunerna och övriga regionala myndigheter.

En händelse som varar över minst sju dygn (ytterligare tid kommer att tas i anspråk för att återställa funktionen i samhällsviktig verksamhet) ställer stora krav på krishanteringsorganisationernas uthållighet. En bra uthållighet kräver i sin tur stora personella resurser och fungerande rutiner för skiftgång och avlösning. En intervjuperson poängterar vikten av att hela tiden bibehålla kompetens och erfarenhet från den pågående händelsen i stabsarbetet. För att få bra rutiner för avlösning krävs det att de personella resurserna förtecknas samt att man även övar momentet med avlösning. Ett underlag som kan vara till stor hjälp är specifika åtgärdskort eller funktionsbeskrivningar som underlättar avlösningen.

Att krisledningsförmågan är i huvudsak god beror mycket på att många organisationer har utbildat och övat sina krishanteringsorganisationer.

²⁷ Krisberedskapsmyndigheten, *Klarar vi krisen? Samhällets krisberedskapsförmåga 2007*, 2008

Dessutom är det vanligt att just scenarion med elavbrott har övats. Övningar genomförs i de flesta fall en gång per år för ledningen och informationsfunktionen och något mer sällan för enskilda verksamheter. Däremot är antalet samverkansövningar i länet få och nästan alla intervjupersoner framhåller att det finns ett behov av att öva samverkan. Detta gäller allt från samverkan mellan kommunledning och kommunala bolag till samverkansövningar med regionala och centrala myndigheter. Även samverkan mellan grannkommuner skulle kunna utvecklas genom övning och erfarenhetsutbyte. Att behovet av samverkansövningar är stort hänger också samman med att framförallt många kommuner nu uppnått en sådan mognadsnivå när det gäller krisberedskapsarbetet att detta är nästa område att utveckla.

I Länsstyrelsens uppföljning av kommunerna från 2007 framgår dock att den politiska nivån i kommunerna, framförallt krisledningsnämnden inte har utbildats för sin uppgift vid en extraordinär händelse, denna uppfattning har också framförts av en del av intervjupersonerna²⁸. Länsstyrelsen har under 2008 genomfört ett antal utbildningar för krisledningsnämnder och detta arbete behöver fortsätta.

I länet finns flera personer och organisationer med praktiskt erfarenhet från stormarna Gudrun och Per. Även om man inte varit direkt drabbade har kunskaper och erfarenheter från bland annat Ljungby kommun kommit många andra till del genom föreläsningar och seminarium. En intervjuperson poängterar vikten av att organisationens ledning är lyhörd och omvärldsorienterad för att fånga upp den här typen av erfarenheter och utnyttja dem i den egna organisationen.

När det gäller information till allmänheten finns det utvecklade rutiner för detta i de flesta organisationerna men rutinerna är inte anpassade för den manuella hantering som måste ske om vi har elavbrott i sju dygn. Dock har många kommuner tagit till sig av erfarenheterna efter stormen Gudrun och har en viss beredskap för hur information till allmänheten kan hanteras vid en sådan händelse.

Förmågan att informera allmänheten påverkas positivt av att mediesektorn kommer att kunna leverera nyheter både från och till den drabbade regionen. Mediesektorns robusthet har genom erfarenheter visat sig vara god och det krävs extrema påfrestningar på samhället för att detta inte ska fungera²⁹.

Operativ förmåga

Länsstyrelsen bedömer att den operativa förmågan är bristfällig. Motiveringen bakom denna bedömning bygger främst på att de personella resurserna inte är tillräckliga i många kommuner. Den operativa förmågan bedöms som något bättre om avbrottet inte är orsakat av en väderrelaterad händelse eftersom till exempel framkomligheten då är bättre.

²⁸ Länsstyrelsen, *Kommunernas krisberedskap – Årsuppföljning 2007, 2008*

²⁹ Krisberedskapsmyndigheten, *Klarar vi krisen? Samhällets krisberedskapsförmåga 2007, 2008*

När det gäller de personella resurserna syns en skillnad i uthållighet beroende på storleken på kommunen. I länet finns det en skillnad mellan kommuner med mer än 50 000 invånare och de övriga kommunerna. Dock reserverar sig även en del stora kommuner för att de personella resurserna vad gäller specifik kompetens inte räcker till. Det är helt enkelt skillnad på vilka personella resurser som finns och vilka som kommer att efterfrågas. Kommuner med färre antal invånare och som är belägna på landsbygden anger dock att konsekvenserna för deras kommuninvånare inte blir lika dramatiska som i storstäderna. På landsbygden har man en annan förmåga att ta hand om sig själv och kommunens operativa förmåga kan begränsas till färre uppgifter. De menar också att på landsbygden finns det en annan mentalitet när det gäller att hjälpa varandra.

Frivilliga resursgrupper är något som kan stärka de personella resurserna i kommunerna och därmed stärka den operativa förmågan. Några mindre kommuner ger exempel på hur de frivilliga resursgrupperna har haft en snabb reaktionstid och väl utarbetade rutiner för att stödja kommunen.

För våra operativa uppgifter krävs fungerande system för kommunikation och lägesbild. Många intervjupersoner uttrycker en osäkerhet kring möjligheten till reservsamband om ordinarie kommunikationsvägar är utslagna. Flera efterlyser också tydligare regelverk vad gäller telebolagens skyldigheter gentemot abonnenterna, framförallt gentemot de som bedriver samhällsviktig verksamhet och uttrycker en osäkerhet kring vilken robusthet som finns i våra fasta och mobila telenät. Framförallt de mobila telenäten har många organisationer ett stort beroende av för att kunna agera vid en kris. Det efterfrågas också en möjlighet till så kallad roaming³⁰ mellan teleoperatörer och att sådana sim-kort skulle finnas tillgängliga för de som bedriver samhällsviktig verksamhet på ett annat sätt än vad som är möjligt idag.

Även när det gäller den operativa förmågan är praktisk erfarenhet något som påverkar förmågan positivt, dock anses detta scenario vara så omfattande att det kan vara svårt att göra paralleller mellan de händelser som man har drabbats av eller övat.

Förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar

Länsstyrelsen bedömer att förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar är bristfällig. Detta grundar sig på att tillgången på reservkraft vid länets samhällsviktiga anläggningar är bristfällig³¹. Även redundansen i våra kommunikationssystem anses vara för dålig, eller i en del fall okänd, vilket har stor negativ inverkan på vår förmåga.

Tillgången på reservkraft varierar mellan olika typer av anläggningar. Vid VA-anläggningar finns det en god tillgång medan det vid till exempel

³⁰ Roaming innebär att operatörerna har kommit överens om att en viss operatörs abonnenter ska få tillgång till en annan operatörs nät. Krisroaming innebär att det finns ett antal sim-kort med roamingfunktion som kan utnyttjas i händelse av kris. Läs mer om krisroaming i Post- och Telestyrelsens faktablad, *Fakta om krisroaming*, 2007

³¹ Krisberedskapsmyndigheten, *Robustheten inom kommunernas tekniska försörjning*, 2008

äldreboenden och storkök, är något sämre. Dessutom bygger mycket av robustheten på mobila reservkraftverk som behöver flyttas ut till den aktuella anläggningen. Skulle detta behöva ske när vi har stormskador som kraftigt begränsar framkomligheten på vägarna blir vår förmåga betydligt sämre. Utöver det finns det sällan en planering eller prioritering för hur de mobila reservkraftverken ska användas utan detta kommer att ske ad-hoc med risk för ett ineffektivt utnyttjande.

Det finns dessutom en hel del frågetecken kring hur reservkraftverken underhålls och provkörs och vilken kapacitet aggregaten klarar av. Provdrift behöver planeras och genomföras på ett strukturerat sätt med jämna mellanrum. I princip innebär det att man använder aggregatet vid den anläggningen det är tänkt att kopplas in och provkör det med den belastningen som det förväntas vara. Detta gäller framförallt för de mobila aggregaten där man behöver stämma av att anslutningsmöjligheterna fungerar och att aggregatet har den kapacitet som anläggningen kräver. I flera fall har det visat sig att en anläggning har byggts ut utan att kapaciteten på reservkraften har ökats.

Av länets 49 kommuner är det sju stycken som saknar reservkraft vid kommunens ledningsplats, dock pågår det arbete med att åtgärda denna brist i samtliga dessa kommuner.³²

En förutsättning för att den reservkraft som finns ska fungera är naturligtvis att vi har tillgång till drivmedel. Beroendet av drivmedel vid ett omfattande elavbrott samt hur produktion och distribution av drivmedel fungerar under en sådan händelse är oklart för många av aktörerna. Framförallt på glesbygden märker man hur allt fler bensinstationer läggs ner, men även vid befintliga bensinstationer är förmågan att motstå ett elavbrott okänd eller dåligt kartlagd. Många organisationer föreslår en gemensam beroendeanalys för att tydliggöra hur systemet fungerar vid ett omfattande elavbrott.

Något som påverkar förmågan positivt i en del storstäder är att det finns möjlighet att producera el i egna anläggningar med eget bränsle, till exempel flis. Denna möjlighet gör att de städerna inte ska behöva hamna i en situation med totalt elavbrott under sju dygn.

En av indikatorerna som påverkar förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar är möjligheten att flytta samhällsviktig verksamhet till annan plats. I det här fallet handlar det om att flytta verksamhet till anläggningar som via fast eller mobil reservkraft har tillgång till el.

Det är vanligt att det finns någon reservplats för kommunernas krishanteringsorganisationer. I många fall är det räddningstjänstens lokaler som utgör reservledningsplats. Trots att de flesta kommuner har tillgång till reservsystem i sina ordinarie lokaler kan det behövas en reservplats om något skulle sluta fungera. En del kommunala ledningsplatser är dessutom bara dimensionerade för tre dygn vad avser tillgång på drivmedel och skulle

³² Länsstyrelsen, *Kommunernas krisberedskap – Årsuppföljning 2007, 2008*

händelsen vara under längre tid krävs det att man antingen säkrar tillgången på drivmedel eller har möjlighet att flytta verksamheten. Generellt är organisationerna väldigt beroende av sina ordinarie ledningsplatser och om man tvingas flytta skulle förmågan att leda, samverka och informera försämrats.

Möjligheten att flytta annan samhällsviktig verksamhet är begränsad. I vissa mån finns det möjlighet att flytta äldreboenden genom att utöka antalet platser på något annat boende. Dock finns det sällan några riktlinjer eller någon prioritering för hur detta ska genomföras. En evakuering eller omflyttning är en mycket resurskrävande uppgift. En enkel och förhållandevis billig åtgärd som kan vidtas är att förse anläggningarna med anslutningsmöjligheter för reservkraft för att kunna använda om det tillförs nationella eller internationella förstärkningsresurser.

Vilken redundans och robusthet som finns i kommunikationssystemen är oklart i flera organisationer. I vissa fall finns fungerande rutiner för reservsamband via antingen radio eller försvarets telenät. Flera intervjupersoner påpekar att RAKEL-systemet kan öka vår förmåga att kommunicera under en händelse med elavbrott. Samtidigt framkommer det kommentarer om att RAKEL-systemets framgång är starkt kopplat till vilka kostnader det innebär och att behovet av robusta kommunikationer måste göras tydligt för de politiker som ska fatta beslut om denna investering.

Det blir också allt vanligare att organisationer byter till IP-telefoni men det är oklart hur detta påverkar robustheten i systemen. Det är sällan som robusthets- och krisberedskapsfrågor har diskuterats i samband med upphandling av dessa tjänster.

Det arbete som pågår inom Energimyndigheten med att ta fram ett system för styrning av el till prioriterade användare kommer när det införts att förbättra förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar. Huvudpunkterna i Energimyndighetens förslag är att verksamheter som är viktiga för samhället ska kunna prioriteras så att de, så långt som möjligt, får el vid elbrist. Som förslaget ser ut idag kommer kommuner och elnätsföretag att delta i processen med att ta fram planeringsunderlag. Länsstyrelsen kommer att analysera planeringen och fatta beslut om prioritering för sitt geografiska område. En första landsomfattande planeringsomgång beräknas genomföras under 2011.³³

³³ Energimyndigheten, *Prioritering av elanvändare vid elbrist*, 2007

5.1.3 Förslag till åtgärder och behov av ytterligare insatser

Nedan redovisas de förslag till åtgärder som framkommit i arbetet med scenariot. Åtgärderna syftar till att stärka samhällets krisberedskapsförmåga och en del åtgärder riktar sig till flera olika aktörer medan andra riktar sig till en enskild aktör eller sektor. Åtgärderna är kategoriserade för att tydliggöra vilka åtgärder som berör olika aktörer.

Regelverk

- Länsstyrelsen har framfört, bland annat i skrivelse till Näringsdepartementet, att det krävs en översyn av det regelverk som reglerar beredskapen mot telestörningar.³⁴ Erfarenheter visar att beredskapen mot telestörningar är låg och att den inte utvecklas på motsvarande sätt som för elstörningar. Länsstyrelsen anser att det är angeläget att införa någon form av regleringar för att öka robustheten i telenäten.
- Flera aktörer har framfört tveksamheter kring Post- och Telestyrelsens (PTS) och operatörernas sätt att hantera frågan om krisroaming. Tillvägagångssättet att via Länsstyrelsen begära ut sim-kort med krisroamingfunktion från PTS och att korten därefter ska distribueras från tre SOS centraler till de drabbade kommunerna förefaller omständligt och ineffektivt.
- De förändringar i regelverket som Energimyndigheten föreslår för att kunna prioritera elanvändare vid elbrist är mycket angelägna att genomföra.³⁵

Metoder och arbetssätt

- Länsstyrelsen behöver utveckla sina rutiner för att ta fram underlag för, och sammanställa, en regional lägesbild. Om hela länet är drabbat av en händelse är det omfattande informationsmängder som behöver hanteras och analyseras för att sammanställa en lägesbild. För att göra detta på ett effektivt och korrekt sätt krävs utbildning, övning och någon form av tekniskt stöd.³⁶ En korrekt lägesbild är avgörande för att Länsstyrelsen ska kunna utöva sitt geografiska områdesansvar.
- För att förbättra uthålligheten i aktörernas krishanteringsorganisationer behöver man se över personalförsörjningen och utbilda och öva de olika funktionerna. Rutiner för avlösning behöver också förberedas och övas. Bland annat skulle fler organisationer kunna använda sig av *åtgärds kort* eller *befattnings kort* med en

³⁴ Länsstyrelsen, *Åtgärder för att öka samhällets robusthet vid telestörningar*, skrivelse till Näringsdepartementet, 2007

³⁵ Energimyndigheten, *Prioritering av elanvändare vid elbrist*, 2007

³⁶ Länsstyrelsen och Krisberedskapsmyndigheten, *Kommunikationssäkerhetsanalys för Länsstyrelsen i Västra Götalands län*, 2008

uppgiftsbeskrivning för de olika funktionerna i krishanteringsorganisationen.

- Kommunerna efterlyser tydligare rutiner för återkoppling av information från de olika samverkansområdena. Flera scenarion är svåra för kommunerna att analysera utan att få tillgång till den kompetens som finns inom sektorn. Återkopplingen skulle kunna ske via samverkansområdet geografiskt områdesansvar och Länsstyrelsen eller via Sveriges kommuner och Landsting som finns representerade i samtliga samverkansområden.

Aktörer

- Länsstyrelsen har i sin uppföljning av kommunernas krisberedskap konstaterat att flera kommuners krisledningsnämnder inte är utbildade för sin uppgift under en kris³⁷. Detta har också påtalats av intervjupersoner under arbetet med risk- och sårbarhetsanalysen. Utbildning och övning av förtroendevalda behöver därför prioriteras av kommunerna. Länsstyrelsen kommer följa utvecklingen i sin uppföljning och kan erbjuda kommunerna stöd för utbildning av krisledningsnämnden.
- Aktörerna i länet behöver tillsammans planera och genomföra samverkansövningar. Länsstyrelsen i Hallands län arbetar med en regional övningsplan, det bör utredas om deras modell också är tillämpbar i Västra Götalands län. Länsstyrelsen bör i första hand inventera vilka övningar som länets aktörer planerar 2009 och vilka möjligheter till samverkansövningar som detta erbjuder.
- Under 2009 bör den regionala risk- och sårbarhetsanalysen behandla ett scenario där samhällskritiska beroenden analyseras. Beroendet av, och tillgången till, drivmedel och transporter är relevant att analysera med utgångspunkt i analysen ovan.
- Det regionala rådet för skydd och säkerhet behöver utvecklas och få en tydligare roll. Länsstyrelsen ska under 2009 arbeta med att uppdatera avsiktsförklaringen för det regionala rådet och presentera detta för aktörerna i länet. Även formerna för de lokala krishanteringsråden behöver fortsätta utvecklas.

³⁷ Länsstyrelsen, *Kommunernas krisberedskap – Årsuppföljning 2007, 2008*

Teknik och infrastruktur

- Utbyggnaden av RAKEL-systemet anses öka robustheten i våra kommunikationer. Detta kräver dock en bred användning av systemet. Myndigheten för Samhällskydd och Beredskap och Länsstyrelsen bör prioritera arbetet med att öka antalet anslutna aktörer till systemet samt tydligare redovisa vilka kostnader en utvecklad användning av systemet är förknippade med.
- Samtliga organisationer med samhällsviktig verksamhet behöver utveckla rutiner för provdrift av sina reservkraftsaggregat. Detta gäller både mobila och stationära aggregat. Rutinerna bör bygga på en regelbunden provdrift med inkoppling och rätt belastning.
- Flera kommuner behöver planera hur deras mobila reservkraftsaggregat ska användas vid ett större elavbrott.
- Aktörerna bör se över sina möjligheter att investera i anslutningsmöjligheter för reservkraft vid sina samhällsviktiga anläggningar. Möjligheten att utnyttja nationella och internationella förstärkningsresurser skulle då öka avsevärt.
- Aktörerna, främst kommunerna, behöver utveckla rutiner och metoder för att ta hänsyn till robusthetsaspekter i sina upphandlingsprocesser.

5.2 Omfattande kemisk olycka

Ett tåg med giftiga kondenserade gaser spårar ur nära tätort. Olyckan orsakar stora momentana utsläpp, men också mindre pågående utsläpp. Det finns liten tid för evakuering och viktigt meddelande till allmänheten om att hålla sig inomhus.

Underlag för denna analys utgörs av tre fokusgruppsintervjuer som genomförts under 2008. Vilka organisationer som deltagit i bedömningen framgår av bilaga 1. De indikatorer som ligger till grund för bedömningen redovisas i bilaga 2.

5.2.1 Konsekvenser för länet

En omfattande kemisk olycka får *mycket allvarliga konsekvenser*. Beronde på utsläppets storlek och lokalisering kan konsekvenserna till och med bli *katastrofala*. Skadade människor måste tas om hand och ges vård, de människor som bor inom riskområdet måste eventuellt evakueras, ett större område kring olycksplatsen kommer förmodligen att vara avspärrat under längre tid och det måste finnas möjlighet att flytta samhällsviktig verksamhet till annan plats och inkvartera de evakuerade. Konsekvenserna kommer att ställa stora krav på de aktörer som ska hantera olyckan. Inblandade aktörer är bland annat den drabbade kommunen, räddningstjänsten, Västra Götalandsregionen, Polismyndigheten och Banverket. Anledningen till att konsekvenserna kan variera är att de beror på ett antal faktorer som är okända i scenariot, till exempel ämnets egenskaper, utsläppets storlek, platsen för olyckan och väderlekssituationen.

5.2.2 Bedömning av förmåga

Bedömningen gäller både förmågan att hantera konsekvenserna av olyckan och den akuta räddningstjänstinsatsen. Framförallt har expertkompetens från ett av länets räddningstjänstförbund varit viktig för trovärdigheten i bedömningen. Osäkerheten kring de faktorer som nämns i stycket ovan ger också en osäkerhet i bedömningen av förmågan. I matrisen nedan redovisas *krisledningsförmågan*, den *operativa förmågan* och *förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå* en omfattande kemisk olycka. Motiveringarna bakom respektive förmåga förklaras därefter utförligt. Avsnittet avslutas med förslag till åtgärder för att förbättra förmågan.

	Mycket bristfällig	Bristfällig	God med viss brist	God
Krisledningsförmåga				
Operativ förmåga				
Motstå störningar				

Krisledningsförmåga

Länsstyrelsen bedömer att krisledningsförmågan är i huvudsak god, men har vissa brister. Bedömningen bygger på fungerande larmrutiner, möjligheten att informera allmänheten via VMA, viktigt meddelande till allmänheten, och att det finns en god samverkan mellan olika räddningstjänster och kemindustrierna. Det som påverkar krisledningsförmågan negativt är att det saknas praktiskt erfarenhet och att dessa scenarion är svåra att öva.

Möjligheten att snabbt kunna varna allmänheten genom VMA-systemet gör att skadeverkningarna av utsläppet förhoppningsvis kan begränsas. VMA innebär att ett varningsmeddelande sänds ut via radio och teve när det finns omedelbar risk för skada på liv, hälsa, egendom eller miljö. Varningen kompletteras med en utomhusalarmering som för de flesta är väl känd. Rutinerna för VMA är väl beprövade och övade av räddningstjänsterna, SOS Alarm där räddningsledaren begär sändning, och Sveriges Radios sändningsledning som är ansvariga för sändningen. Trots att sändningen av VMA kan ske snabbt och nå ut till en bred målgrupp är det kanske inte tillräckligt i detta scenario med *stora momentana utsläpp*.

De kommunala räddningstjänsterna har beredskapsplaner för olyckor med kemiska ämnen men ofta är de kanske inte anpassade efter så snabba förlopp som i detta fall. Även om räddningstjänsterna övar regelbundet och har en stor praktisk erfarenhet av olika scenarion är detta en händelse som med svårighet låter sig övas och där praktisk erfarenhet saknas. Räddningstjänsterna är dock väl medvetna om detta bland annat genom att det inträffat olyckor med risk för utsläpp, till exempel när ett godståg med klorgas spårade ur vid Ledsgård i Kungsbacka kommun. Skillnaden mellan risk för utsläpp och stora momentana utsläpp är det som i stor utsträckning påverkar förmågan i detta scenario.

Larmrutinerna bedöms fungera på ett tillfredställande sätt vid en omfattande kemolycka eftersom den kommunala räddningstjänsten har en jourberedskap dygnet runt. Även Länsstyrelsens Tjänsteman i Beredskap (TiB) går att nå dygnet runt. En del kommuner har också infört system med TiB och lyfter fram detta som en stor tillgång. Det ökar möjligheten till att agera och informera i kommunens olika verksamheter och ökar den generella förmågan att hantera kriser. I de kommuner som inte har en TiB krävs det andra rutiner för information och kommunikation mellan räddningstjänsten och kommunledningen. I detta scenario kan konsekvenserna av händelsen beröra många av de kommunala verksamheterna vilket ställer krav på snabb och korrekt information och en bra samordning. En kommun lyfter fram ett exempel där räddningstjänsten har möjlighet att skicka e-post till en specifik adress som i sin tur genererar ett sms-meddelande till utvalda personer i kommunledningen. Detta meddelande ska sedan kvitteras inom en timme. På detta sätt har man med tekniska hjälpmedel skapat rutiner för omvärldsbevakning och snabb information inom kommunen.

Inom länet finns det en välutvecklad samverkan mellan de olika räddningstjänsterna, bland annat när det gäller utbyte av personella resurser

som till exempel stabspersonal. I länet finns det också en stor mängd kemindustrier och även den privat-offentliga samverkan fungerar bra. Industrierna kan också bidra med en rad expertkompetenser på olika ämnen och områden vilket är en tillgång när en olycka inträffar.

Även samverkan mellan Länsstyrelsen och kommunerna fungerar bra, både på beredskaps- och miljöskyddsområdet. Länsstyrelsen har under vissa omständigheter möjlighet att ta över ansvaret för räddningstjänstinsatsen men i de flesta fall skulle vi agera genom att stödja räddningsledaren och räddningstjänsten med samverkans- och informationsinsatser. Detta kan till exempel ske genom att sända en samverkansperson till räddningstjänstens stab.

Operativ förmåga

Länsstyrelsen bedömer att den operativa förmågan är i huvudsak god, men har vissa brister. Framförallt är det ett tydligt regelverk och tydliga roller i det operativa arbetet som skapar en god förmåga men helhetsbedömningen dras ned av de svårigheter som scenariot innebär i det akuta skedet.

Det finns ett tydligt regelverk för det operativa arbetet vilket underlättar hanteringen för alla inblandade. I det akuta skedet blir det främst insatserna som räddningstjänst, polis och sjukvård vidtar på skadeplatsen som påverkar omfattningen och konsekvenserna av skadorna. Vid en händelse med momentana utsläpp kan det dock vara omöjligt för dessa enheter att närma sig olycksplatsen på grund av osäkerhet kring ämnets egenskaper och risk för skador på egen personal. I det akuta skedet kan räddningsledaren vara beroende av nationell expertis eller sakkunskap från transportören för att avgöra vilka åtgärder som kan vidtas utan risk.

Polisens operativa åtgärder består främst av att evakuera och spärra av. Polismyndigheten i Västra Götalands län har bland annat utbildat alla i länskommunikationscentralen för att hantera CBRN-insatser.

Hälso- och sjukvårdens insatser i det akuta skedet är beroende av räddningstjänsten och polisen kompetens att hantera farliga ämnen. De personella resurserna kommer att bli hårt ansträngda både i det akuta skedet och under lång tid efter händelsen.

Tillgången på personella och materiella resurser i länet anses vara goda, dels på grund av flera resursstarka räddningstjänstförbund men också på grund av närheten till kemindustrin och tillgången till Räddningsverkets miljöskyddsdepåer och kemkoordinatorer. Detta innebär att det finns en god tillgång på resurser regionalt och nationellt men att detta inte har någon direkt avhjälpande effekt när det handlar om momentana utsläpp. I den fortsatta hanteringen av konsekvenserna är det dock en stor tillgång.

Skulle det handla om ett utdraget förlopp kan det också bli aktuellt med internationella förstärkningsresurser, vilket ställer krav på Länsstyrelsens ansvar för samverkan och samordning. Denna del bör tas med i planering och utveckling inom området.

Av kommunens övriga verksamheter är det främst POSOM-organisationerna som behöver en operativ förmåga. Dessa kommer troligen att finnas som en stödresurs till räddningstjänsten och hjälpa till att organisera omhändertagande av evakuerade personer samt planera för omhändertagande på längre sikt om det skulle krävas omfattande sanering efter utsläppet. Även när det gäller detta bedöms resurserna vara tillräckliga bland annat genom att samverka och bistånd mellan kommuner är möjligt.

Förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar

Länsstyrelsen bedömer att förmågan i samhällsviktig verksamhet är god, men har vissa brister. Även för denna förmåga är det tydliga regelverk och god tillgång på resurser som skapar en god förmåga, men helhetsbedömningen dras ned av de svårigheter som scenariot innebär i det akuta skedet.

I scenariot anges att det finns liten tid för evakuering, vilket i princip innebär att någon evakuering inte kommer att hinnas med. Evakuering är en mycket tidskrävande insats, är det dessutom ett område nära, eller i, tätort kan det röra sig om många människor som behöver evakueras. Lägg därtill äldreboende, förskolor och skolor som kan ligga inom området så krävs det en stor organisation och mycket tid för att genomföra en evakuering. För att höja förmågan att evakuera de offentliga verksamheterna krävs en noggrannare planering och kartläggning som baseras på hur riskerna ser ut i det område där äldreboendet eller skolan ligger. Evakuering kan också bli aktuellt i det tidigare scenariot med elavbrott och även där kan en planering och prioritering underlätta genomförandet i det akuta skedet.

Beroende på var olyckan inträffar kan den också skada andra samhällsviktiga verksamheter som till exempel dricksvattenproduktion eller distribution.

Transporterna både på väg och järnväg inom det drabbade området kommer att stoppas och behöver dirigeras om. Detta kan få stora konsekvenser för transporterna inom en hel region och det kan ta lång tid innan det är möjligt att återgå till normal verksamhet.

Det finns erfarenheter från ett antal olyckor, både mindre och större, som inträffat med farligt gods eller farliga ämnen, till exempel tågurspårningarna i Kålarne, Kävlinge, Borlänge och Ledsgård. Även erfarenheter från Kemira-olyckan i Helsingborg och ett flertal mindre olyckor har nämnts som erfarenheter som stärker den nationella och regionala förmågan att hantera denna typ av olyckor.

5.2.3 Förslag till åtgärder och behov av ytterligare insatser

Nedan redovisas de förslag till åtgärder som framkommit i arbetet med scenariot. Åtgärderna syftar till att stärka samhällets krisberedskapsförmåga och en del åtgärder riktar sig till flera olika aktörer medan andra riktar sig till en enskild aktör eller sektor. Åtgärderna är kategoriserade för att tydliggöra vilka åtgärder som berör olika aktörer.

Regelverk

- Införandet av funktionen Tjänsteman i Beredskap på flera myndigheter och på Länsstyrelserna har ökat vår förmåga att hantera kriser. Länsstyrelsen anser dock att systemet borde utvecklas till att även omfatta kommunerna. Ett antal kommuner i länet har infört denna funktion och nämner det som en framgångsfaktor i krishanteringsarbetet.

Metoder och arbetssätt

- För de aktörer som inte har en Tjänsteman i Beredskap behöver alternativa rutiner för larmning utvecklas. Detta gäller framförallt för larmning av kommunernas krisledningsorganisationer.
- Länsstyrelsen behöver arbeta med att ta fram rutiner och planering för uppdraget att *"efter beslut av regeringen prioritera och inrikta statliga och internationella resurser som ställs till förfogande"*³⁸. Uppgiften hänger ihop med förmågan att skapa en regional lägesbild.
- Kommunernas räddningstjänster bör aktivt medverka i samhällsbyggnadsprocessen för att minska risker och sårbarheter när det gäller transporter av farligt gods.

Aktörer

- Under 2009 bör den regionala risk- och sårbarhetsanalysen behandla ett scenario där spridning av farliga ämnen analyseras. En aspekt i analysen bör vara evakuering av ett område i tätort. Analysen bör genomföras med den regionala CBRN-gruppen.

Teknik och infrastruktur

- Transporter med farligt gods utrustas med GPS-positionering. Vid en olycka kan man förutom att få exakt position även få uppgifter om ämne, volym med mera.³⁹

³⁸ Förordning (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap, 7§

³⁹ Räddningsverket, *Inriktning för skadebegränsning av händelser med farliga ämnen inför 2015*, 2008

5.3 Katastrof utomlands med många svenskar drabbade

Under sportlovsveckan har ett stort hotellkomplex i alperna drabbats av en allvarlig brand. Hotellet disponeras till största delen av svenska charterbolag. 40 svenskar har dött och 200 har skadats allvarligt.

Underlag för denna analys utgörs av två fokusgruppsintervjuer som genomförts under 2008. Vilka organisationer som deltagit i bedömningen framgår av bilaga 1. De indikatorer som ligger till grund för bedömningen redovisas i bilaga 2.

5.3.1 Konsekvenser för länet

En katastrof utomlands med många svenskar drabbade orsakar *mycket begränsade* konsekvenser för länet. Det är trots det en mycket traumatisk situation för alla inblandade som kommer uppmärksammas mycket i hela riket. Eftersom händelsen inträffar under sportlovsveckan, då många svenskar befinner sig på skidsemester utomlands, kommer nyheten att oroa alla som har anhöriga/vänner i alperna och den oron finns kvar tills det blir klarlagt vilka svenskar det är som skadats eller dödats. Nästa fas blir att de svenska myndigheterna måste förbereda sig på att ta emot alla dödade/skadade svenskar när de kommer hem. Inom länet kommer Länsstyrelsen, Västra Götalandsregionen, polisen och alla berörda kommuner att påverkas av händelsen. Inom länet finns också Landvetter flygplats där det är troligt att många hemvändande kommer att landa, vilket ställer krav på fungerande rutiner för information och samverkan. Framförallt är det kommunernas POSOM-organisationer som kommer att ha ett stort ansvar när de drabbade behöver tas om hand i sin hemkommun.

5.3.2 Bedömning av förmåga

Bedömningen av länets förmåga att hantera händelsen avgränsas till de åtgärder som måste vidtas från de som drabbade medborgare kommer till länet, till exempel via Landvetter flygplats. Därefter krävs omhändertagande på flygplatsen, transport till hemkommun och omhändertagande av Västra Götalandsregionen eller primärkommunen. Viss osäkerhet i bedömningen eftersom det inte anges om alla drabbade kommer från samma region eller kommun. I matrisen nedan redovisas *krisledningsförmågan*, den *operativa förmågan* och *förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå* en katastrof utomlands med många svenskar drabbade. Motiveringarna bakom respektive förmåga förklaras därefter utförligt. Avsnittet avslutas med förslag till åtgärder för att förbättra förmågan.

	Mycket bristfällig	Bristfällig	God med viss brist	God
Krisledningsförmåga				
Operativ förmåga				
Motstå störningar				

Krisledningsförmåga

Länsstyrelsen bedömer att krisledningsförmågan är god. Detta motiveras med att kommunerna och Västra Götalandsregionen har praktiska erfarenheter av att hantera konsekvenserna av en katastrof utomlands. Kommunerna har också väl fungerande POSOM-organisationer och andra krisgrupper för att hantera den här typen av händelser. Det finns även ett regelverk som ger en tydlig ansvarsfördelning.

Händelser som tsunamikatastrofen 2004 och evakueringen av svenskar från Libanon 2006 har förbättrat förmågan att hantera den här typen av händelser. Rutinerna för omvärldsbevakning har utvecklats både inom Regeringskansliet, på de centrala myndigheterna och på Länsstyrelsen. I kommunerna finns oftast inga nedtecknade eller fastställda rutiner för omvärldsbevakning, även om det finns ett antal kommuner i länet som har Tjänsteman i beredskap, men det finns en större medvetenhet och uppmärksamhet för händelser av den här typen. Bland annat har förmågan ökat genom att vi har tillgång till snabb information från media, som på kort tid förmedlar nyheter från hela världen. Fångar vi bara upp medias rapportering och gör en korrekt första bedömning av omfattningen så finns det i detta scenario tid att förbereda hemkomsten för de drabbade.

Gemensamma system för informationsdelning, till exempel Krisberedskapsmyndighetens system WIS, har också utvecklats under senare år. Flera intervjupersoner framför dock att det skulle behövas mer utvecklade rutiner för hur vi använder WIS för att dela information och lämna lägesrapporter. Detta behöver utvecklas och övas. En annan åtgärd är att få fler samhällsviktiga organisationer inom länet att ansluta sig till WIS. I dagsläget är till exempel endast 35 av 49 kommuner i Västra Götalands län anslutna.

Att hantera informationen på rätt sätt blir avgörande för vår förmåga i detta scenario. Det krävs snabb och korrekt information både mellan organisationer och inom organisationer. Några intervjupersoner påtalar att POSOM-grupperna ibland hamnar utanför kommunernas ordinarie informationsvägar men att det är avgörande för vår förmåga att informationen mellan kommunledning, informationsorganisation och POSOM-organisationen fungerar.

Om en liknande händelse skulle inträffa under turistsäsongen på västkusten när antalet invånare i en del små kommuner mer än fördubblas skulle krisledningsförmågan vara betydligt sämre. Kommunernas organisation är dimensionerad för vardagen och skulle inte klara en sådan påfrestning lika bra. Vid en sådan händelse skulle en väl fungerande samverkan inom länet vara ännu mer avgörande.

Ett problem som kvarstår sedan de tidigare händelserna är möjligheten att dela sekretessbelagd information mellan myndigheter på ett snabbt och korrekt sätt. Flera kommuner påtalar att denna brist kvarstår och att det är kommunen som ofta finns närmast den drabbade som har svårast att få tillgång till den typen av information. En del myndigheter har tillgång till

kryptografiska funktioner för att dela denna typ av information men det finns inte i kommunerna.

Tidigare erfarenheter visar också på vikten av att man tidigt gör upp en ansvarsfördelning mellan primärkommunen och Västra Götalandsregionen samt att man tidigt bestämmer vilka resurser som ska och kan avsättas för omhändertagandet i det längre perspektivet.

Operativ förmåga

Länsstyrelsen bedömer att den operativa förmågan är god. Framförallt beror detta på att Västra Götalandsregionen är resursstark och har en väl utvecklad organisation för den här typen av händelser. Även för de åtgärder som behöver vidtas i kommunerna anses resurserna vara tillräckliga om samverkan inom länet fungerar på ett tillfredställande sätt. De praktiska erfarenheterna visar också att kommunerna har klarat att hantera den här typen av händelser på ett bra sätt, bland annat efter tsunamikatastrofen och vid evakueringen av svenskar från Libanon. För mottagandet på Landvetter finns väl utvecklade samverkansformer mellan Luftfartsstyrelsen, Härryda kommun och frivilligorganisationer, till exempel Röda Korset.

Förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar

Länsstyrelsen bedömer att förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå störningen är god. Den här typen av händelser påverkar inte den samhällsviktiga verksamheten i någon större utsträckning, möjligen skulle det kunna påverka Västra Götalandsregionen genom att det behöver göras hårdare prioriteringar och att icke-akut vård får skjutas upp.

Det som skulle kunna påverka den samhällsviktiga verksamheten är om ett flertal nyckelpersoner eller nyckelbefattningar från samma organisation finns bland de drabbade. Ett exempel från en intervjuperson är om hela kommunens POSOM-grupp skulle vara direkt inblandade, då skulle förmågan försämrats i den drabbade kommunen.

5.3.3 Förslag till åtgärder och behov av ytterligare insatser

Nedan redovisas de förslag till åtgärder som framkommit i arbetet med scenariot. Åtgärderna syftar till att stärka samhällets krisberedskapsförmåga och en del åtgärder riktar sig till flera olika aktörer medan andra riktar sig till en enskild aktör eller sektor. Åtgärderna är kategoriserade för att tydliggöra vilka åtgärder som berör olika aktörer.

Regelverk

- Möjligheten att dela sekretessbelagd information mellan myndigheter på ett snabbt och korrekt sätt är fortfarande begränsad och behöver utvecklas.

Metoder och arbetssätt

- Flera aktörer påtalar att de saknar formella rutiner för omvärldsbevakning. Hälften av kommunerna har vid uppföljningen 2007 angett att de önskar stöd från Krisberedskapsmyndigheten vad gäller omvärldsbevakning⁴⁰.
- Flera kommuner önskar tydligare riktlinjer för vilken information som bör finnas i WIS och vilken information som ska delas ut i systemet.

⁴⁰ Länsstyrelsen, *Kommunernas krisberedskap – Årsuppföljning 2007, 2008*

5.4 Epizooti/Zoonos

Det råder stor oväntad sjuklighet hos djur på flera platser i landet. Sjukdom har påträffats hos människa med misstanke om smitta från djur. Det finns misstanke om att smittan är vatten- eller livsmedelsburen.⁴¹

Underlag för denna analys utgörs av en fokusgruppsintervju som genomförts under 2008. Därutöver har skriftliga källor och praktiska erfarenheter legat till grund för bedömningen. Vilka organisationer som deltagit i bedömningen framgår av bilaga 1. De indikatorer som ligger till grund för bedömningen redovisas i bilaga 2.

5.4.1 Konsekvenser för länet

En epizooti kommer att orsaka *begränsade* konsekvenser för samhället. Vid en epizooti där det finns misstanke om att sjukdomen kan överföras mellan djur och människa kommer det att uppstå ett stort informationsbehov hos allmänheten och hos djurhållare och livsmedelsproducenter. Oron bland allmänheten kommer att ställa stora krav på att myndigheterna hanterar händelsen på ett bra och förtroendeingivande sätt. Konsekvenserna begränsas genom ett snabbt smittspårningsarbete men det kräver omfattande personalresurser. Kommunerna påverkas genom att det krävs ett omfattande arbete med provtagning på livsmedel och vatten. Även omfattande avspärningar kan komma att påverka kommunerna genom att de tvingas flytta samhällsviktig verksamhet utanför spärrområdet. Något som inte närmare är beaktat i denna bedömning är de omfattande ekonomiska konsekvenser för lantbrukare och livsmedelsindustrier som en epizooti kan leda till. För kommunerna och Länsstyrelsen kommer händelsen att ställa stora krav på rollen som områdesansvarig myndighet eftersom behovet av samordning av samhällets insatser kommer att vara stort. Inom Länsstyrelsen kommer länsveterinärerna och personal från landsbygdsenheten att ha viktiga roller när det gäller hanteringen av händelsen.

5.4.2 Bedömning av förmåga

Bedömningen av förmågan fokuserar främst på Länsstyrelsens och kommunernas förmåga att hantera händelsen. När det gäller den operativa förmågan är det svårt att göra en bedömning utifrån kommunernas och Länsstyrelsens perspektiv eftersom det är Jordbruksverket som har det övergripande ansvaret för bekämpningen av epizootier. Det har dessutom framförts att det är oklart vilket behov av stöd från kommunerna som Jordbruksverket kommer att efterfråga. Den operativa förmågan bedöms därför på samma sätt som Jordbruksverket bedömt sin operativa förmåga. Analysen utgår från scenariot, det vill säga att en epizooti är bekräftad men att det endast rör sig om misstanke om smitta från djur till människa. I matrisen nedan redovisas *krisledningsförmågan*, den *operativa förmågan* och *förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå* en epizooti.

⁴¹ En zoonos är en sjukdom som kan smitta mellan djur och människa. Epizooti är en utbredd spridning av en allvarlig, smittsam djursjukdom.

Motiveringarna bakom respektive förmåga förklaras därefter utförligt. Avsnittet avslutas med förslag till åtgärder för att förbättra förmågan.

	Mycket bristfällig	Bristfällig	God med viss brist	God
Krisledningsförmåga				
Operativ förmåga				
Motstå störningar				

Krisledningsförmåga

Länsstyrelsen bedömer att krisledningsförmågan är god. En epizooti ställer stora krav på att kunna leda, samverka och informera. Många organisationer med olika ansvar blir engagerade i hanteringen av händelsen och allmänheten behöver samordnad och samstämmig information från myndigheterna. Ett antal mindre händelser med epizootier har dock gett värdefulla erfarenheter för alla inblandade aktörer.

Jordbruksverket ansvarar för att leda och samordna verksamheten även på regional och lokal nivå. Länsstyrelsen agerar främst i rollen som geografiskt områdesansvarig myndighet med att verka för samordning och inriktning av arbetet. Länsstyrelsen kan också få delegation från Jordbruksverket för att fatta vissa operativa beslut. Dock framkommer en viss osäkerhet kring kommunernas ansvar. Flera kommuner framhåller att de tror att krisledningsförmågan är god, men att de samtidigt är osäkra på vilken typ av uppgifter som kommunen ska klara av. Kommunerna anser dock att de kan förmedla information till allmänheten förutsatt att de centrala myndigheterna förser dem med korrekt information.

Krisberedskapsmyndigheten föreslår i en rapport från september 2008 att kommunernas roll borde förtydligas genom samverkansövningar där kommunerna blir engagerade. Länsstyrelserna och Jordbruksverket föreslås ta fram övningsmaterial och scenarion för ändamålet⁴².

Kommunernas ansvar förklaras också i Epizootihandboken⁴³. Bland annat ska miljöförvaltningen samverka med andra aktörer i smittspårningsarbetet och anvisa platser för epizootigravar. Räddningstjänsten ska bland annat kunna bistå i saneringsarbetet.

På lokal och regional nivå finns det ingen omvärldsbevakning för epizootier men det finns hos de centrala myndigheter som har ett särskilt ansvar. Bland annat har Jordbruksverket numera en fast omvärldsbevakningsfunktion som fokuserar på smittskydd⁴⁴.

När det gäller system för informationsdelning och gemensam lägesbild har WIS använts vid ett flertal tillfällen sedan Fågelinfluensan 2006. Systemet har fungerat bra och antalet användare ökar ständigt, men flera aktörer

⁴² Krisberedskapsmyndigheten, *Samordning och Samverkan vid Epizootier*, 2008

⁴³ Jordbruksverket, *Epizootihandboken*, 2006

⁴⁴ Jordbruksverket, *Risk- och sårbarhetsanalys 2008*, 2008

önskar tydligare riktlinjer för vilken information som bör finnas i systemet och vilken information som ska delas ut.⁴⁵

I det analyserade scenariot där det endast finns misstanke om en zoonos bedöms informationen till allmänheten fungera genom samverkan mellan Jordbruksverket, Livsmedelsverket, Statens Veterinärmedicinska Anstalt och Länsstyrelsen. Även kommunerna redovisar att de kan förmedla information via sina kanaler, till exempel på sina webbplatser. Skulle scenariot utvecklas eller risken för en zoonos förstärkas finns det även kanaler som myndighetsgemensamt callcenter och gemensam webbplats för att hantera det informationstryck som kan tänkas uppstå. Redan idag finns en myndighetsgemensam webbplats med information om epizootier i syfte att förstärka den svenska epizootiberedskapen⁴⁶.

Fågelinfluensan 2006 och ett antal mindre händelser har gett inblandade aktörer värdefulla praktiska erfarenheter för att hantera en epizooti. Det har även genomförts flera övningar i Jordbruksverkets regi för att stärka krisledningsförmågan.

Operativ förmåga

Länsstyrelsen bedömer att den operativa förmågan är bristfällig. Bedömningen grundar sig främst på Jordbruksverkets bedömning att de personella resurserna inte räcker till för att hantera en långvarig epizooti. De operativa åtgärderna består främst av provtagning, smittspårning, avspärning och övervakning av drabbade områden. Även restriktioner vad gäller transporter av djur och djurprodukter kan införas vilket kan kräva mycket kontroller.

Det är Jordbruksverket som styr det operativa arbetet på den lokala nivån genom att upprätta så kallade operativa ledningscentraler (OLC). I det operativa arbetet är det Jordbruksverkets distriktsveterinärer, personal från Svenska Djurhälsovården, Sveriges Lantbruksuniversitet, och frivilligorganisationen Svenska Blå Stjärnan som blir engagerade. Även privata aktörer är enligt epizootilagen skyldiga att delta i bekämpningen av smittan. Försvarsmakten kan stödja Jordbruksverket med bland annat transporter och ledningsstöd. Trots detta bedömer Jordbruksverket att resurserna inte räcker till om sjukdomen bryter ut på flera platser i landet och utbrottet pågår under lång tid.

Länsstyrelsen har i jämförelse med andra län ganska stora personella resurser vad gäller veterinärer och kompetens inom lantbrukssektorn men om stora delar av länet skulle drabbas är dessa resurser ändå inte tillräckliga. Krisberedskapsmyndigheten lyfter i sin rapport också fram ett exempel från Länsstyrelsen i Stockholms län. Där har Länsstyrelsen skrivit avtal med frivilligorganisationen Svenska Blå Stjärnan för att de ska kunna stötta myndigheterna vid en epizooti för att förstärka de personella resurserna⁴⁷.

⁴⁵ Krisberedskapsmyndigheten, *Samordning och Samverkan vid Epizootier*, 2008

⁴⁶ Se mer information på, www.epiwebb.se

⁴⁷ Krisberedskapsmyndigheten, *Samordning och Samverkan vid Epizootier*, 2008

Länsstyrelsen tillhandahåller också provtagningsmateriel för distriktveterinärerna och kan samordna transporterna av provtagningar till Statens Veterinärmedicinska Anstalt. Transporterna kan ombesörjas av Polisen eller Försvarsmakten men ofta används privata budfirmor för uppdraget.

I länet är de polisiära resurserna stora och polisen bedöms därför klara sina uppgifter vad gäller att sätta upp och bevaka avspärningar. Vid behov kan även beredskapspolisen sättas in för detta uppdrag.

De kommuner som har intervjuats framhåller att deras operativa förmåga beror på vilka direktiv och uppdrag de får från de centrala myndigheterna. För att effektivt kunna utnyttja både personella och materiella resurser krävs det en fungerande samverkan mellan kommunen och ansvariga myndigheter.

Förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar

Länsstyrelsen bedömer att förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå störningen är i huvudsak god, men har vissa brister. Framförallt är det omfattande avspärningar som kan påverka de samhällsviktiga verksamheternas funktion i detta scenario. I en liten kommun skulle omfattande avspärningar kunna lamslå hela kommunens verksamhet och tvinga kommunen att flytta sina verksamheter.

Något som inte är närmare analyserat men som kan påverka samhällets funktionalitet är de omfattande ekonomiska konsekvenser för lantbrukare och livsmedelsindustrier inom länet som en epizooti kan leda till.

5.4.3 Förslag till åtgärder och behov av ytterligare insatser

Nedan redovisas de förslag till åtgärder som framkommit i arbetet med scenariot. Åtgärderna syftar till att stärka samhällets krisberedskapsförmåga och en del åtgärder riktar sig till flera olika aktörer medan andra riktar sig till en enskild aktör eller sektor. Åtgärderna är kategoriserade för att tydliggöra vilka åtgärder som berör olika aktörer.

Regelverk

- Kommunernas roll och ansvar i epizootiberedskapen behöver förtydligas. Bland annat behövs tydligare riktlinjer för vad som förväntas av kommunerna under ett epizootiutbrott.

Metoder och arbetssätt

- Länsstyrelsen bör närmare studera det samarbete som finns mellan Svenska Blå Stjärnan och Länsstyrelsen i Stockholms län för att lära och inspireras av arbetsförmerna.
- Vid ett epizootiutbrott bör fler aktörer använda WIS eftersom Jordbruksverket använder sig av detta system. Det skulle skapa en bättre förmåga att samanställa en gemensam lägesbild.

Aktörer

- För att skapa bättre förståelse för andra aktörers roller och ansvar bör samverkansövningar med epizootiscenario genomföras. Länsstyrelserna bör med stöd av Jordbruksverket ta fram övningsmaterial och scenarion som kan vara lämpliga.

5.5 Influensapandemi

En ny form av influensavirus sprids och i alla delar av världen insjuknar en stor del av befolkningen i influensa. I början av september kommer viruset till Sverige. Arbetsplatser får en personalfrånvaro om cirka 15 procent under sju veckor. Pandemin når kulmen under vecka två och tre med en frånvaro på 50 procent. De som blir sjuka är borta från arbetet i minst fem arbetsdagar.

Redan innan det första utbrottet i Sverige öppnas en nationell sjukvårdsrådgivning via telefon och Internet. Den hålls i drift under hela förloppet även om det periodvis är mycket långa kötider.

En vecka efter utbrottet beslutar regeringen att influensan ska klassificeras som allmänfarlig vilket gör att den omfattas av smittskyddslagens bestämmelser om anmälningsplikt, karantän, isolering etc.

Underlag för denna analys utgörs av en fokusgruppsintervju som genomförts under 2008. I bedömningen ingår också näringslivet eftersom Länsstyrelsen under 2007 frågade ett antal samhällsviktiga företag om deras pandemiberedskap via en enkät. Därutöver har skriftliga källor och arbetet med att ta fram Länsstyrelsen influensapandemiplan⁴⁸ legat till grund för bedömningen. Vilka organisationer som deltagit i bedömningen framgår av bilaga 1. De indikatorer som ligger till grund för bedömningen redovisas i bilaga 2.

5.5.1 Konsekvenser för länet

En influensapandemi kommer att få *mycket allvarliga konsekvenser* för samhället och medborgarna. Inledningsvis kan konstateras att alla kommer att drabbas lika hårt av influensapandemin och under de två veckor när pandemin når sin kulmen kommer 50 procent av medborgarna att vara sjuka. Det innebär en hård press på primärsjukvården och på den kommunala vården och omsorgen. Samtidigt innebär detta att kravet och efterfrågan på andra samhällstjänster minskar kraftigt under denna period av influensan. Det som kommer att efterfrågas är bastjänster i form av livsmedel, läkemedel, el, tele, vatten/avlopp samt penningmedel. Så länge de tekniska systemen för el, tele, vatten/avlopp och penningmedel fungerar kommer verksamheterna att kunna fungera i stort sett normalt. Inträffar däremot skador i systemen kan reparationsarbetet ta betydligt längre tid än normalt vilket drabbar medborgarna. Tillgången på personella resurser inom näringslivet kommer att påverka tillgången på livsmedel och läkemedel. Brist på chaufförer kommer att påverka även andra samhällsviktiga verksamheter, såsom kollektivtrafiken, tågtrafiken med mera.

5.5.2 Bedömning av förmåga

Bedömningen avser hela samhällets förmåga eftersom både offentliga och privata aktörer har lämnat underlag till analysen. Detta gör att bedömningen har hög trovärdighet. I matrisen nedan redovisas *krisledningsförmågan*, den

⁴⁸ Länsstyrelsen, *Influensapandemiplan*, 2008

operativa förmågan och förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå en influensapandemi. Motiveringarna bakom respektive förmåga förklaras därefter utförligt. Avsnittet avslutas med förslag till åtgärder för att förbättra förmågan.

	Mycket bristfällig	Bristfällig	God med viss brist	God
Krisledningsförmåga				
Operativ förmåga				
Motstå störningar				

Krisledningsförmåga

Länsstyrelsen bedömer att krisledningsförmåga är bristfällig. Bedömningen grundar sig främst på att många aktörer ännu inte upprättat en plan för influensapandemi, men också på bristerna när det gäller uthållighet. Samhället kommer att vara mycket sårbart för andra störningar under den tid som influensapandemin pågår vilket ger en bristfällig förmåga.

Länsstyrelsen och Västra Götalandsregionen har tagit fram speciella influensapandemiplaner. I Länsstyrelsens plan redovisas bland annat de åtgärder som behöver vidtas för att Länsstyrelsen ska kunna upprätthålla de prioriterade verksamheter som måste handläggas under hela den tid influensapandemin pågår. Kommunerna har kommit olika långt i sin planering inför en influensapandemi. Nästan alla är på gång med planeringen och några har redan en övergripande influensapandemiplan, någon även förvaltningsplaner. Säkerhetssamordnarnätverket i Skaraborg har tagit fram en gemensam mall för en pandemiplan. Med mallen som stöd upprättar respektive kommun sin egen plan. Nätverket Sjuhäradsbygden har också tagit fram en gemensam mall för planeringen.

Under nästa år kommer en mindre table-top övning att genomföras med informatörer från Länsstyrelsen och Västra Götalandsregionen. Syftet är att klargöra roll- och ansvarsfördelningen myndigheterna emellan och är ett led i att skapa förutsättningar för informationssamordning. En del kommuner har redan genomfört övningar utifrån ett influensapandemiscenario.

I planeringen inför en influensapandemi handlar det om att ta fram riktlinjer och policys för hur personal som insjuknar ska omhändertas, vilka arbetstidsregler som ska gälla under influensapandemin samt om gemensamhetsutrymmen ska hållas öppna eller stängda. Andra planerade åtgärder innan sjukdomen nått Sverige är att se till att alla anställda får utbildning och information om smittriskerna och hur de kan förebyggas och att säkerställa att viktiga befattningar är bemannade under hela influensapandemiperioden. Inom vissa specialområden finns det ett begränsat antal personer med den kompetens som krävs och insjuknar dessa samtidigt blir det problem att upprätthålla verksamheten.

När det gäller uthållighet och förmågan att verka dygnet runt under minst en vecka lär det endast vara de stora, personellt och materiellt starka, kommunerna som har den förmågan. De små kommunerna har redovisat att de inte har den förmågan ens med normala personella och materiella tillgångar och förmågan blir inte bättre när 50 procent av personalen är frånvarande.

Polismyndigheten är den aktör som avviker från bedömningen. Genom att de har en god uthållighet och kan prioritera verksamhet bedömer de sin krisledningsförmåga som god.

Det finns legalt stöd för hur kommunerna, räddningstjänsterna, Polismyndigheten och Västra Götalandsregionen ska hantera en influensapandemi. Detsamma gäller för alla statliga myndigheter genom beredskapsförordningen. Däremot finns inget legalt stöd för hur samhällsviktiga företag ska hantera en influensapandemi.

Operativ förmåga

Länsstyrelsen bedömer att den operativa förmågan är bristfällig. Brister i uthållighet vad gäller personella och materiella resurser påverkar förmågan negativt.

Kommunerna har de materiella resurser som de normalt har behov av för sina olika verksamheter och dessa är snabbt gripbara. Däremot är det bara de stora kommunerna som har resurser som räcker minst en vecka. I de små kommunerna är tillgången på resurser begränsad och de bedömer att de inte har en uthållighet på minst en vecka.

Västra Götalandsregionen och Polismyndigheten framhåller dock att man har gott om resurser, möjligen skulle behovet av engångsartiklar som munskydd och plasthandskar inte räcka till. Västra Götalandsregionen har också en förmåga att omfördela personal under förutsättning att det finns personal att omfördela.

I den enkät som Länsstyrelsen skickade ut under 2007 uppger vissa grossistföretag att förmågan är mycket bristfällig eftersom man inte kommer att ha tillräckligt med personal för att plocka varor och inte heller tillräckligt med chaufförer för att köra ut varor.

Enligt scenariot har regeringen en vecka efter utbrottet beslutat att influensan ska klassas som allmänfarlig vilket gör att den omfattas av smittskyddslagens bestämmelser om anmälningsplikt, karantän, isolering med mera. I första hand ger detta stöd för Västra Götalandsregionen och smittskyddsläkarna att vidta åtgärder för att minska smittspridningen men Länsstyrelsen och kommunerna kan komma att få medverka till att beslutade åtgärder efterlevs.

Ansvarsfördelningen är helt klar. Ansvariga för smittskydd samt hälso- och sjukvård på central nivå är Socialstyrelsen och Smittskyddsinstitutet. På regional nivå är det Västra Götalandsregionen och länets smittskyddsläkare

samt de som ansvarar för den kommunala hälso- och sjukvården. Länsstyrelsen, kommunerna med flera aktörer ansvarar för att ge stöd i arbetet med att förebygga och hantera influensapandemins övriga konsekvenser i samhället.

Under de två veckor när influensan drabbar länet som hårdast är naturligtvis alla samhällsfunktioner och medborgare drabbade av influensan i hög grad. Förmodligen är förståelsen hos allmänheten också större än under normala förhållanden.

Förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar

Länsstyrelsen bedömer att förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå störningen är bristfällig. Tillgången på nyckelkompetens för att upprätthålla många samhällsviktiga verksamheter kommer att vara starkt begränsad och detta kommer att ge mycket allvarliga störningar i viktiga samhällsfunktioner.

Robustheten i de tekniska systemen för kommunikation, lägesbild och information påverkas inte direkt av influensapandemin. Under förutsättning att teleoperatörerna kan hålla näten intakta och att Länsstyrelsens IT-personal klarar att hålla igång datorer och servrar kommer systemen att finnas tillgängliga. Exempelvis ett dataserverhaveri under denna tid kommer att medföra att många drabbas. Det kommer säkert att vara svårt att då få tag i IT-personal med den kompetens som krävs för att reparera servern.

När det gäller övriga samhällsviktiga aktörer i länet, såsom trafikföretagen är de helt beroende av förare som kan framföra fordonen. 50 procents frånvaro av förare innebär att trafiken i princip måste halveras.

5.5.3 Förslag till åtgärder och behov av ytterligare insatser

Nedan redovisas de förslag till åtgärder som framkommit i arbetet med scenariot. Åtgärderna syftar till att stärka samhällets krisberedskapsförmåga och en del åtgärder riktar sig till flera olika aktörer medan andra riktar sig till en enskild aktör eller sektor. Åtgärderna är kategoriserade för att tydliggöra vilka åtgärder som berör olika aktörer.

Regelverk

- Från Västra Götalandsregionen finns önskemål om att man med lagstöd ska kunna ianspråka fastigheter för att tillskapa fler vårdplatser i länet. För att detta ska vara möjligt föreslås att Förfogandelagen (1978:262) utökas att gälla även vid framtida extraordinära händelser.

Metoder och arbetssätt

- De aktörer som ännu inte påbörjat eller genomfört någon planering för hur en influensapandemi kan hanteras behöver inleda ett sådant arbete.

5.6 Störningar i de finansiella systemen

Sverige är ordförandeland i EU. Under Sveriges ordförandeskap vidtar EU kraftfulla åtgärder riktade mot den organiserade brottsligheten. Samtidigt etableras en ny kriminell organisation i flera svenska städer.

I Sverige uppstår störningar i flera bankers Internetbanker. Bland annat bokförs betalningar på fel kunder och fel uppgifter finns i kontoredovisningar. Flera av bankernas kunder mottar spam-mail med budskapet att kontanter betalas ut till den som skickar in sitt kontonummer och kod. På grund av oroligheterna kring Internetbankerna vågar allt färre privatpersoner göra affärer över Internet och man vill inte använda sina betalkort utan använder kontanter som enda betalningsmedel.

Flera myndigheter, bland annat Försäkringskassan, Skatteverket, Riksgälden och CSN, blir attackerade av korrupt kod och myndigheternas datorsystem slås ut. Detta innebär att utbetalningar som sköts av dessa myndigheter, till exempel pensioner, studiemedel och A-kassa inte kommer att ske. Skatteverket kan inte heller göra utbetalningar till kommunerna.

Samtidigt rånas värdepåer på flera platser i Sverige och värdebolagen stoppar värdetransporterna av kontanter på grund av rädslan för ytterligare rån.

Snart börjar rykten och spekulationer att spridas kring uteblivna utbetalningar. Media har rubriker som "Föräldra- och sjukpenning kommer inte att betalas ut!" och "Inga löner kommer att betalas ut!" Allmänheten blir orolig eftersom de uteblivna utbetalningarna kan innebära betalningsanmärkningar då det inte finns möjlighet att betala sina räkningar eller sin hyra.

Rädslan för uteblivna utbetalningar förvärrar kontantbristen ytterligare då bankomaterna töms på pengar. Mataffärernas hyllor töms snabbt då allmänheten hamstrar förnödenheter. Samtidigt får många svårt att köpa livsmedel, bensin etc. när de inte kan använda sina betalkort och det är svårt att få tillgång till kontanter.

Allmänheten ställer krav på kollektivtrafikföretagen och taxibolag att få åka gratis eller på kredit och bankkontor stormas av upprörda människor som vill ha sina pengar.

Underlag för denna analys utgörs av en fokusgruppsintervju som genomförts under 2008. Vilka organisationer som deltagit i bedömningen framgår av bilaga 1. De indikatorer som ligger till grund för bedömningen redovisas i bilaga 2.

5.6.1 Konsekvenser för länet

Störningar i de finansiella systemen kommer att få *allvarliga* konsekvenser för samhället och medborgarna. Svaga grupper, såsom pensionärer, studerande och de som är beroende av A-kassa och lönegarantimedel för sitt uppehälle, kommer inte att få sina pengar utbetalade på grund av utslagna datorsystem vid de myndigheter som sköter dessa utbetalningar. Alla statstjänstemän kommer också att drabbas av uteblivna löneutbetalningar. Hela det finansiella systemet är på väg att kollapsa. Därutöver uppstår brist på bland annat livsmedel, drivmedel och kontanter. Scenariot beskriver ett samhälle på väg mot anarki och det gäller att ansvariga snabbt lyckas ordna upp krisen och återställa de finansiella systemen.

5.6.2 Bedömning av förmåga

Oklarheter kring vem eller vilka som ansvarar för att hantera den uppkomna situationen ger en stor osäkerhet i bedömningen av förmågan. I matrisen nedan redovisas *krisledningsförmågan*, den *operativa förmågan* och *förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå* störningar i de finansiella systemen. Motiveringarna bakom respektive förmåga förklaras därefter utförligt. Avsnittet avslutas med förslag till åtgärder för att förbättra förmågan.

	Mycket bristfällig	Bristfällig	God med viss brist	God
Krisledningsförmåga				
Operativ förmåga				
Motstå störningar				

Krisledningsförmåga

Länsstyrelsen bedömer att krisledningsförmågan är bristfällig. Ingen av aktörerna har planerat eller övat för en liknande händelse. Det råder också osäkerhet kring vilken roll och vilket ansvar de olika aktörerna har.

Länsstyrelsen har ingen planering för detta scenario. Vi bedömer att hanteringen av effekterna av redovisade störningar främst är en fråga för aktörer på den nationella nivån bland annat Regeringen, Riksbanken Ekonomistyrningsverket, Rikspolisstyrelsen med flera. Länsstyrelsens och kommunernas uppgift blir att genom samverkan få en samlad bild över läget och ge samordnad information till allmänhet och media. Förmågan att informera anses vara god och det gäller att försöka dämpa oron. Problemet är dock att Länsstyrelsen och kommunen inte kan ge några besked om man inte får information från de centrala myndigheterna.

Polismyndigheten och Västra Götalandsregionen anser sig ha en god krisledningsförmåga. Polismyndighetens bedömning grundades bland annat på att Polismyndigheten idag har cirka sjuttio personer som roterar i stabsfunktionen i fem olika ledningsstabber. Polisen arbetar i stabsfunktion dagligen och nationella förstärkningar kallas in om det skulle behövas.

Västra Götalandsregionen framhöll att scenariot påverkar såväl patienterna som personalen men att regionens förmåga att leda, samverka och informera ändå är god. Patienterna kommer att få vård utan att betala, de får en räkning som de får betala senare.

En intervjuperson påpekade att vi anser oss ha väl utvecklade nätverk när det gäller krisberedskap men att någon företrädare för den finansiella sektorn inte finns med i något av de nätverk personen hade tillgång till.

Länsstyrelsen kommer inte att disponera några ekonomiska medel om Riksgäldens datasystem slås ut. Detta får direkt konsekvenser för de företag som Länsstyrelsen gjort affärer med i form av att de inte får sina fakturor betalade. Det får också konsekvenser för de medborgare som uppstår lönegarantimedel. De kommer att drabbas lika hårt som de som är beroende av exempelvis A-kassa eller pension. Löner till Länsstyrelsens personal kommer inte heller att kunna betalas ut. Polismyndigheten drabbas troligen på samma sätt om Riksgäldens datasystem slås ut.

Att Länsstyrelsen inte kan betala ut löner till sin personal kan komma att innebära att många inte kan ta sig till sin arbetsplats på grund av att de saknar kontanter. Detta får konsekvenser för den ordinarie ärendehantering. Ärenden blir inte handlagda utan blir liggande och medborgarna får inte sina beslut i rätt tid. Personalbortfallet kan också komma att påverka Länsstyrelsens krisledningsförmåga och den operativa förmågan.

Även osäkerheten om Länsstyrelsens roll och ansvar vid detta scenario påverkar krisledningsförmågan och den operativa förmågan. Länsstyrelsens roll och ansvar som områdesansvarig myndighet på regional nivå är reglerad, däremot finns inga riktlinjer och policys för hur Länsstyrelsen ska hantera detta scenario.

Osäkerheten kring ansvarsfördelningen i detta scenario gäller för flera aktörer. Vem eller vilka som kommer att ha huvudansvaret för hanteringen av alla de samhällskonsekvenser som redovisas i scenariot förefaller otydligt. Kommer till exempel Länsstyrelsen att få regeringsuppdrag om att samordna och leda verksamheten inom länet? Länsstyrelsens normala verksamhet omfattar inte de finansiella systemen och vi har ingen roll när det gäller penningmedelsförsörjningen.

I flera intervjuer framkommer också frågor om hur de nationella samverkansområdena fungerar och vilken information Länsstyrelsen får från dessa. Ett önskemål som framförs är tydligare återkoppling, via Länsstyrelsen, till den lokala nivån från samverkansområdena. Bland annat i det scenario som beskrivs ovan skulle sådan information vara värdefull.

Operativ förmåga

Länsstyrelsen bedömer att den operativa förmågan är bristfällig. Bedömningen grundas på osäkerhet om hur varumarknaden, dagligvaruhandeln och drivmedelsförsörjningen kommer att fungera vid detta scenario. Ansvarsfördelningen mellan myndigheter måste också klargöras.

Kommunerna kan komma att få försörjningsplikt när studiemedel och A-kassa inte betalas ut och detta är till viss del reglerat i lag. Ordinarie lagstiftning gäller och något speciellt legalt stöd för scenariot finns inte. Man bör se till att försörjningsavtal och leveransavtal gäller även i detta skede.

Västra Götalandsregionen har en plan för manuell löneutbetalning. Det finns avtal med Apoteket och med anlitade livsmedelsleverantörer men det är osäkert hur heltäckande de avtalen är.

Polismyndigheten bedömde att deras operativa förmåga är god. Bedömningen grundas på att personella resurser finns. Det finns möjlighet att omfördela resurser och de kan verka under minst en vecka. Det finns även cirka 200 beredskapspoliser i Västra Götalands län. Även om det inte finns direkta riktlinjer för att hantera scenariot finns det lagar, förordningar och anvisningar som styr polisens verksamhet. Dock är det oklart om det finns avtal för inköp av drivmedel vilket är en förutsättning för att polisen ska kunna bedriva sin verksamhet. Det finns även praktisk erfarenhet av att hantera upplopp och värdetransportrån.

Det finns en osäkerhet kring hur marknaden reagerar på den beskrivna situationen, kanske behöver manuella rutiner införas så länge de ordinarie betalningssystemen inte fungerar. Manuella rutiner är dock personalkrävande.

Förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar

Länsstyrelsen bedömer att förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar är bristfällig. Bedömningen grundas på osäkerhet kring robustheten i de finansiella systemen och vilka reservrutiner som finns. Ett nyinrättat Kunskapscentrum – samverkan mot organiserad brottslighet bör kunna skapa förutsättning för att klargöra ansvarsfördelning och förbättra vår förmåga vid liknande händelser.

Göteborgs stad beslutade i juni 2008 att inrätta ett kunskapscentrum – samverkan mot organiserad brottslighet – som ska arbeta mot gängkriminalitet, organiserad brottslighet och otillåten påverkan. Samverkande myndigheter i Kunskapscentrum är Göteborgs stad, Polisen, Skatteverket, Kronofogden, Länsstyrelsen, Ekobrottsmyndigheten, Säkerhetspolisen, Kriminalvården, Tullverket, Åklagarmyndigheten och Försäkringskassan.

Kunskapscentrumets uppdrag är att⁴⁹:

- Ta initiativ till samt stödja och driva nätverk och samarbetsprojekt som ska leda till konkreta åtgärder mot gängkriminalitet, organiserad brottslighet och otillåten påverkan. Kunskapscentrum bör också ge råd till organisationer och enskilda.
- Arbeta långsiktigt och strukturellt genom att försvåra för kriminell verksamhet och otillåten påverkan. Kunskapscentrum bör samla och sprida information, stimulera lärande samt vara med och påverka förutsättningarna i bland annat lagstiftning, stadsplanering, upphandling, försäkringssystem och tillståndsgivning.

⁴⁹ Se mer information på Göteborgs Stads webbplats, www.goteborg.se

5.6.3 Förslag till åtgärder och behov av ytterligare insatser

Nedan redovisas de förslag till åtgärder som framkommit i arbetet med scenariot. Åtgärderna syftar till att stärka samhällets krisberedskapsförmåga och en del åtgärder riktar sig till flera olika aktörer medan andra riktar sig till en enskild aktör eller sektor. Åtgärderna är kategoriserade för att tydliggöra vilka åtgärder som berör olika aktörer.

Regelverk

- En av de konsekvenser som beskrivs i scenariot är att allmänheten på grund av uteblivna utbetalningar av löner, pensioner, A-kassa m.m. inte har möjlighet att betala sina räkningar eller sin hyra och att allmänheten därför är orolig för att de uteblivna betalningarna ska leda till betalningsanmärkningar. Samhället måste ha legala förutsättningar för att möta kriminella aktioner som medför att stora grupper i samhället blir betalningsoförmögna utan egen förskyllan. Situationen kan klassas som en svår påfrestning på samhället och uppfyller de kriterier som utmärker en sådan, det vill säga, medför eller kan medföra långtgående konsekvenser för väsentliga samhällsfunktioner, tillgången på nödvändiga resurser eller möjligheterna att värna grundläggande värden i samhället. Länsstyrelsen föreslår att Lag (1940:300) angående förordnande om anstånd med betalning av gäld m.m. (moratorielagen) utökas att gälla även vid fredstida extraordinära händelser.

Metoder och arbetssätt

- Även när det gäller detta scenario krävs en utförligare redovisning av aktörernas olika roller samt information från de berörda sektorerna för att Länsstyrelsen och kommunerna ska kunna bedöma förmågan med en större tillförlitlighet. Länsstyrelsen föreslår att berört samverkansområde, i detta fall samverkansområdet ekonomisk säkerhet, kompletterar scenariot med ett faktaunderlag.

Referenser

Rapporter, utredningar och planer

Energimyndigheten, *Prioritering av elanvändare vid elbrist*, 2007, Slutrapport från Energimyndighetens Styrelseprojekt åren 2004-2007, ER 2007:38

Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), *The Physical Science Basis*, IPCC Fourth Assessment Report

Jordbruksverket, *Epizootihandboken*, 2006

Jordbruksverket, *Risk- och sårbarhetsanalys 2008*, 2008

Krisberedskapsmyndigheten, *Indikatorer på krisberedskapsförmåga – slutredovisning av uppdrag i Krisberedskapsmyndighetens regleringsbrev för år 2007*, 2008, KBM:s diarienummer 0433/2007

Krisberedskapsmyndigheten, *Risk- och sårbarhetsanalyser, vägledning för statliga myndigheter*, KBM rekommenderar 2006:4

Krisberedskapsmyndigheten, *Klarar vi krisen? Samhällets krisberedskapsförmåga 2007*, 2008, KBM:s diarienummer: 1443/2007

Krisberedskapsmyndigheten, *Samhällsviktigt! Ett första förslag till definition av samhällsviktig verksamhet ur ett krisberedskapsperspektiv*, 2005, KBM:s diarienummer: 0253/2005

Krisberedskapsmyndigheten, *Robustheten inom kommunernas tekniska försörjning*, 2008, KBM:s Diarienummer: 1477/2006

Krisberedskapsmyndigheten, *Klarar vi krisen? Samhällets krisberedskapsförmåga 2007*, 2008, KBM:s Diarienummer: 1443/2007

Krisberedskapsmyndigheten, *Samordning och Samverkan vid Epizootier*, 2008, KBM:s Diarienummer: 1794/2008

Länsstyrelsen, *Enheten för Skydd och Säkerhet – Verksamhetsplan 2008*, 2008

Länsstyrelsen, *Krishanteringsplan*, 2007

Krishanteringsplanen kan laddas ned från:

http://www.lansstyrelsen.se/vastragotaland/o/amnen/Krishantering/lst_roll_ansvar/

Länsstyrelsen, *En ändrad tappningsstrategi för Vänern – överenskommelse mellan Länsstyrelsen Västra Götalands län och Vattenfall AB*, 2008, återrapporering till Försvarsdepartementet, Länsstyrelsens diarienummer: 450-11125-2008

Länsstyrelsen, *Risk- och sårbarhetsanalys 2007, 2008*

Risk- och sårbarhetsanalysen kan laddas ned från:

http://www.lansstyrelsen.se/vastragotaland/o/Publikationer/Rapporter/2008/2008_22.htm

Länsstyrelsen, *Kommunernas krisberedskap – Årsuppföljning 2007, 2008*

Rapporten kan laddas ned från:

http://www.lansstyrelsen.se/vastragotaland/o/Publikationer/Rapporter/2008/2008_32.htm

Länsstyrelsen, *Åtgärder för att öka samhällets robusthet vid telestörningar*, skrivelse till Näringsdepartementet, 2007, Länsstyrelsens diarienummer: 450-16455-2007

Länsstyrelsen och Krisberedskapsmyndigheten,

Kommunikationssäkerhetsanalys för Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 2008

Länsstyrelsen, *Influensapandemiplan*, 2008

Planen kan laddas ned från:

http://www.lansstyrelsen.se/vastragotaland/o/amnen/Krishantering/lst_roll_ansvar/

Räddningsverket, *Inriktning för skadebegränsning av händelser med farliga ämnen inför 2015*, 2008, Slutrapport regeringsuppdrag

Västra Götalandsregionen, *Lisebergsolyckan "Rainbow" den 15 juli 2008*, 2008, Rapport från regional katastrofmedicinsk ledning, Västra Götalandsregionens diarienummer: RSK 45 – 2008

Lag och förordning

Förordning (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap

Förordning (2007:825) med länsstyrelseinstruktion

Sekretesslag (1980:100)

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor

Förordning (2003:789) om skydd mot olyckor

Faktablad

Länsstyrelserna, *Faktablad – Geografiskt områdesansvar, Länsstyrelsens roll i samhällets krisberedskap*, 2007

Faktabladet finns bland annat på:

http://www.lansstyrelsen.se/vastragotaland/o/amnen/Krishantering/lst_rol_ansvar/

Post- och Telestyrelsen, *Fakta om krisroaming*, 2007

Faktabladet finns på:

<http://www.pts.se/upload/Faktablad/SE/faktablad-krisroaming.pdf>

Webbsidor

www.epiwebb.se

www.goteborg.se

Intervjuer

Intervjuer har genomförts i fem olika fokusgrupper. De deltagare som har varit med har representerat kommuner och myndigheter. Vilka organisationer som deltagit framgår av bilaga 1.

Bilaga 1

Fokusgrupper	Analyserade scenarier	Deltagande organisationer
Fokusgrupp 1	1. Regionalt avbrott i elförsörjningen 5. Influensapandemi 6. Störningar i de finansiella systemen	Banverket (endast 1.) Försvarsmakten, Säksam Göteborg Göteborg Stad Polismyndigheten i Västra Götalands län Räddningstjänsten Östra Skaraborg Räddningstjänsten Storgöteborg Länsstyrelsen Vattenfall (endast 1.) Vägverket (endast 1.) Västra Götalandsregionen
Fokusgrupp 2	1. Regionalt avbrott i elförsörjningen 2. Omfattande kemisk olycka 4. Epizooti/zoonos	Falköpings kommun Gullspångs kommun Götene kommun Herrljunga kommun Hjo kommun Karlsborgs kommun Lidköpings kommun Mariestads kommun Skara kommun Skövde kommun Tibro kommun Töreboda kommun Vara kommun
Fokusgrupp 3	1. Regionalt avbrott i elförsörjningen 2. Omfattande kemisk olycka 3. Katastrof utomlands med många svenskar drabbade	Bengtsfors kommun Dals Eds kommun Färgelanda kommun Grästorps kommun Melleruds kommun Munkedals kommun Sotenäs kommun Strömstad kommun Tanums kommun Trollhättan stad Uddevalla kommun Vänersborgs kommun Ämåls kommun
Fokusgrupp 4	1. Regionalt avbrott i elförsörjningen 2. Omfattande kemisk olycka 3. Katastrof utomlands med många svenskar drabbade	Bollebygds kommun Borås Stad Marks kommun Svenljunga kommun Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund Tidaholms kommun Tranemo kommun Ulricehamns kommun Vårgårda kommun
Fokusgrupp 5	1. Regionalt avbrott i elförsörjningen	Ale kommun Alingsås kommun Göteborgs Stad Härryda kommun Kungsbacka kommun (Hallands län) Kungälv kommun Mölnadal Stad Partille kommun Tjörns kommun Öckerö kommun

Bilaga 2

Scenario 1 – Regionalt avbrott i elförsörjningen

Indikatorer	Påverkan på
Leda, samverka och informera ▪ Det finns en aktuell krisledningsplan som är känd i organisationen ▪ Det finns en krisledningsorganisation som utbildas och övas regelbundet ▪ Krisledningen disponerar nödvändiga resurser i form av lokaler, tekniska system för bl.a. kommunikation och lägesbild och kan verka dygnet runt under minst en veckas tid ▪ Det finns ett nätverk för samverkan och samverkansövningar genomförs regelbundet ▪ Det finns rutiner och tekniskt stöd för information till allmänhet och media samt för intern information	Krisledningsförmåga Operativ förmåga
Redundans och robusthet i kommunikationssystemen ▪ Avseende informationsteknik ▪ Avseende telefoni ▪ Avseende radiosamband	Förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar
Reservkraft ▪ Det finns testad reservkraft med en uthållighet om minst en vecka	Operativ förmåga Förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar
Möjlighet att flytta den samhällsviktiga verksamheten till annan plats	Förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar
Praktisk erfarenhet ▪ En upplevd skarp händelse hade beröringspunkter med den analyserade situationen ▪ En genomförd övning hade beröringspunkter med den analyserade situationen	Krisledningsförmåga Operativ förmåga Förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar

Scenario 2 – Omfattande kemisk olycka

Indikatorer	Påverkan på
Leda, samverka och informera ▪ Det finns en aktuell krisledningsplan som är känd i organisationen ▪ Det finns en krisledningsorganisation som utbildas och övas regelbundet ▪ Krisledningen disponerar nödvändiga resurser i form av lokaler, tekniska system för bl.a. kommunikation och lägesbild och kan verka dygnet runt under minst en veckas tid ▪ Det finns ett nätverk för samverkan och samverkansövningar genomförs regelbundet ▪ Det finns rutiner och tekniskt stöd för information till allmänhet och media samt för intern information	Krisledningsförmåga Operativ förmåga
Larm ▪ Det finns övade larmrutiner ▪ Det finns utbildad och övad tjänsteman i beredskap (TiB) som alltid är bemannad	Krisledningsförmåga
Materiella resurser ▪ Det finns materiella resurser att tillgå snart efter att situationen inträffat ▪ Det finns en uthållighet i de materiella resurserna om minst en vecka ▪ Det finns en förmåga att omfördela interna materiella resurser samt en förmåga att ta emot externa materiella förstärkningsresurser	Operativ förmåga Förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar
Personella resurser ▪ Det finns regelbundet utbildade och övade personella resurser att tillgå snart efter att situationen har inträffat ▪ De personella resurserna kan verka under minst en vecka ▪ Det finns möjlighet att omfördela personal inom myndigheten (sektorn) samt att ta emot externa personella förstärkningsresurser	Operativ förmåga Förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar
Praktisk erfarenhet ▪ En upplevd skarp händelse hade beröringspunkter med den analyserade situationen ▪ En genomförd övning hade beröringspunkter med den analyserade situationen	Krisledningsförmåga Operativ förmåga Förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar

Scenario 3 – Katastrof utomlands med många svenskar drabbade

Indikatorer	Påverkan på
Leda, samverka och informera ▪ Det finns en aktuell krisledningsplan som är känd i organisationen ▪ Det finns en krisledningsorganisation som utbildas och övas regelbundet ▪ Krisledningen disponerar nödvändiga resurser i form av lokaler, tekniska system för bl.a. kommunikation och lägesbild och kan verka dygnet runt under minst en veckas tid ▪ Det finns ett nätverk för samverkan och samverkansövningar genomförs regelbundet ▪ Det finns rutiner och tekniskt stöd för information till allmänhet och media samt för intern information	Krisledningsförmåga Operativ förmåga
Omvärldsbevakning ▪ Det finns en omvärldsbevakning som tidigt kan varna för allvarliga kriser ▪ Det finns rutiner och tekniskt stöd för att snabbt sprida information till den egna organisationen och andra aktörer	Krisledningsförmåga
Praktisk erfarenhet ▪ En upplevd skarp händelse hade beröringspunkter med den analyserade situationen ▪ En genomförd övning hade beröringspunkter med den analyserade situationen	Krisledningsförmåga Operativ förmåga Förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar
Regelverk ▪ Det finns legalt stöd för hur myndigheten (sektorn) ska hantera situationen ▪ Det finns riktlinjer och policys för hur myndigheten (sektorn) ska hantera situationen ▪ Det finns avtal som gäller vid situationen ▪ Ansvarsfördelningen mellan myndigheter är klargjord	Krisledningsförmåga Operativ förmåga Förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar

Scenario 4 – Epizooti/Zoonos

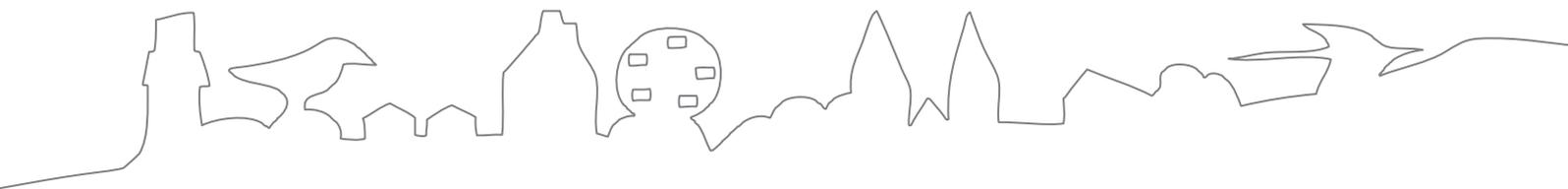
Indikatorer	Påverkan på
Leda, samverka och informera ▪ Det finns en aktuell krisledningsplan som är känd i organisationen ▪ Det finns en krisledningsorganisation som utbildas och övas regelbundet ▪ Krisledningen disponerar nödvändiga resurser i form av lokaler, tekniska system för bl.a. kommunikation och lägesbild och kan verka dygnet runt under minst en veckas tid ▪ Det finns ett nätverk för samverkan och samverkansövningar genomförs regelbundet ▪ Det finns rutiner och tekniskt stöd för information till allmänhet och media samt för intern information	Krisledningsförmåga Operativ förmåga
Omvärldsbevakning ▪ Det finns en omvärldsbevakning som tidigt kan varna för allvarliga kriser ▪ Det finns rutiner och tekniskt stöd för att snabbt sprida information till den egna organisationen och andra aktörer	Krisledningsförmåga
Personella resurser ▪ Det finns regelbundet utbildade och övade personella resurser att tillgå snart efter att situationen har inträffat ▪ De personella resurserna kan verka under minst en vecka ▪ Det finns möjlighet att omfördela personal inom myndigheten (sektorn) samt att ta emot externa personella förstärkningsresurser	Operativ förmåga Förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar
Praktisk erfarenhet ▪ En upplevd skarp händelse hade beröringspunkter med den analyserade situationen ▪ En genomförd övning hade beröringspunkter med den analyserade situationen	Krisledningsförmåga Operativ förmåga Förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar
Regelverk ▪ Det finns legalt stöd för hur myndigheten (sektorn) ska hantera situationen ▪ Det finns riktlinjer och policys för hur myndigheten (sektorn) ska hantera situationen ▪ Det finns avtal som gäller vid situationen ▪ Ansvarsfördelningen mellan myndigheter är klargjord	Krisledningsförmåga Operativ förmåga Förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar

Scenario 5 – Influensapandemi

Indikatorer	Påverkan på
Leda, samverka och informera ▪ Det finns en aktuell krisledningsplan som är känd i organisationen ▪ Det finns en krisledningsorganisation som utbildas och övas regelbundet ▪ Krisledningen disponerar nödvändiga resurser i form av lokaler, tekniska system för bl.a. kommunikation och lägesbild och kan verka dygnet runt under minst en veckas tid ▪ Det finns ett nätverk för samverkan och samverkansövningar genomförs regelbundet ▪ Det finns rutiner och tekniskt stöd för information till allmänhet och media samt för intern information	Krisledningsförmåga Operativ förmåga
Regelverk ▪ Det finns legalt stöd för hur myndigheten (sektorn) ska hantera situationen ▪ Det finns riktlinjer och policys för hur myndigheten (sektorn) ska hantera situationen ▪ Det finns avtal som gäller vid situationen ▪ Ansvarsfördelningen mellan myndigheter är klargjord	Krisledningsförmåga Operativ förmåga Förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar
Materiella resurser ▪ Det finns materiella resurser att tillgå snart efter att situationen inträffat ▪ Det finns en uthållighet i de materiella resurserna om minst en vecka ▪ Det finns en förmåga att omfördela interna materiella resurser samt en förmåga att ta emot externa materiella förstärkningsresurser	Operativ förmåga Förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar
Personella resurser ▪ Det finns regelbundet utbildade och övade personella resurser att tillgå snart efter att situationen har inträffat ▪ De personella resurserna kan verka under minst en vecka ▪ Det finns möjlighet att omfördela personal inom myndigheten (sektorn) samt att ta emot externa personella förstärkningsresurser	Operativ förmåga Förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar

Scenario 6 – Störningar i de finansiella systemen

Indikatorer	Påverkan på
Leda, samverka och informera ▪ Det finns en aktuell krisledningsplan som är känd i organisationen ▪ Det finns en krisledningsorganisation som utbildas och övas regelbundet ▪ Krisledningen disponerar nödvändiga resurser i form av lokaler, tekniska system för bl.a. kommunikation och lägesbild och kan verka dygnet runt under minst en veckas tid ▪ Det finns ett nätverk för samverkan och samverkansövningar genomförs regelbundet ▪ Det finns rutiner och tekniskt stöd för information till allmänhet och media samt för intern information	Krisledningsförmåga Operativ förmåga
Regelverk ▪ Det finns legalt stöd för hur myndigheten (sektorn) ska hantera situationen ▪ Det finns riktlinjer och policys för hur myndigheten (sektorn) ska hantera situationen ▪ Det finns avtal som gäller vid situationen ▪ Ansvarsfördelningen mellan myndigheter är klargjord	Krisledningsförmåga Operativ förmåga Förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar
Praktisk erfarenhet ▪ En upplevd skarp händelse hade beröringspunkter med den analyserade situationen ▪ En genomförd övning hade beröringspunkter med den analyserade situationen	Krisledningsförmåga Operativ förmåga Förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar
Materiella resurser ▪ Det finns materiella resurser att tillgå snart efter att situationen inträffat ▪ Det finns en uthållighet i de materiella resurserna om minst en vecka ▪ Det finns en förmåga att omfördela interna materiella resurser samt en förmåga att ta emot externa materiella förstärkningsresurser	Operativ förmåga Förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar
Personella resurser ▪ Det finns regelbundet utbildade och övade personella resurser att tillgå snart efter att situationen har inträffat ▪ De personella resurserna kan verka under minst en vecka ▪ Det finns möjlighet att omfördela personal inom myndigheten (sektorn) samt att ta emot externa personella förstärkningsresurser	Operativ förmåga Förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN